

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня
на тему: **«Сучасне образотворче мистецтво Коломийщини»**

Виконала: студентка II курсу
спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»,
групи ОМ(м)-21
денна форма навчання

Волощук В. В.

Керівник: канд. мистецтвознавства,
доцент Кузенко П. Я.

Рецензенти:

канд. педагогічних наук, професор
Тимків Б. М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ІСТОРІОГРАФІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ДЖЕРЕЛА	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Історіографія дослідження.....	6
1.2. Методологія та джерела дослідження.....	11
РОЗДІЛ ІІ. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ	
СУЧАСНОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КОЛОМИЙЩИНИ...15	
2.1. Розвиток народного мистецтва Коломийщини ХІХ – початку ХХ століття.....	15
2.2. Розвиток художньої освіти на Коломийщині ХХ – поч. ХХІ століття.....	19
2.3. Провідні художники Коломийщини ХХ століття.....	25
РОЗДІЛ ІІІ. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО	
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КОЛОМИЙЩИНИ.....40	
3.1. Особливості художнього та тематичного вирішення живопису Коломийщини.....	40
3.2. Тематична та стильова характеристика графіки регіону	57
3.3. Станкова та монументальна скульптура міста.....	64
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Як один з найвагоміших структурних елементів країни, мистецтво, є відображенням історії певного осередку, менталітету населення, його цінностей та захоплень. Саме з дослідження культурної спадщини окремих регіонів формується цілісність мистецького життя країни. Для українського народу процес самоідентифікації та самовираження завжди мав вагоме значення. Особливо на тлі теперішніх подій, мистецтво, а саме народне, виходить на новий рівень у суспільстві та потребує належних інформаційних джерел. Однією з творчих столиць Гуцульщини та Покуття є Коломийщина, розташована в найхарактернішому осередку народного мистецтва з глибоким етнічним корінням та цікавими постатями. Попри нелегкі умови, періоду кінця XIX – початку XXI століття, все ж примножувались творчі надбання даного осередку. Вони потребують масштабнішого та глибшого дослідження, яке покращить якість та популяризацію творчої спадщини, що зумовлює актуальність досліджуваної теми.

Мета дослідження – розкрити особливості сучасного розвитку образотворчого мистецтва Коломийщини, як важливої складової національної культури.

Поставлена мета зумовила наступні **завдання**:

- здійснити огляд мистецтвознавчих джерел, які присвячені обраній темі;
- охарактеризувати культурно-історичні передумови розвитку сучасного образотворчого мистецтва Коломийщини;
- проаналізувати тематичні та стилістичні особливості творів образотворчого мистецтва;
- висвітлити тематичні лінії та художню індивідуальність живопису досліджуваного осередку;
- простежити розвиток графіки та її жанрові спрямування;

- описати художньо-виразові особливості скульптури та її роль у життєвому просторі даної місцевості.

Об'єктом дослідження є мистецькі процеси Коломийщини кінця XIX – початку XXI ст.

Предметом дослідження є художньо-стилістичні особливості творчих робіт сучасного образотворчого мистецтва Коломийщини.

Територіальні межі дослідження охоплюють Коломийський район Івано-Франківської області.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період кінця XIX – початку XXI ст.

Методи дослідження. Виконуючи поставлені завдання, були використані такі методи дослідження: опису – при зборі теоретичного і наочного матеріалу, опитування – для заповнення інформаційних прогалин; прямого аналізу – під час первинної наукової обробки інформації; зворотнього аналізу – для всебічного, глибокого дослідження обраної теми; історичний – для визначення історико-культурного контексту та окреслення етапів розвитку мистецтва Коломийщини; порівняння – для зіставлення подібностей і відмінностей стильових особливостей творчості окремих митців; метод системності – для висвітлення мистецького життя Коломийщини досліджуваного періоду, як цілісної творчої системи; узагальнення – щоб укомплектувати ряд інформації для доповнення та оновлення народної творчої спадщини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у системному окресленні сучасного розвитку образотворчого мистецтва Коломийщини; висвітленні творчої діяльності малодосліджених сучасних митців; здійсненні достатнього наголосу на художніх особливостях авторських творів.

Практичне значення наукової роботи полягає у можливості застосовувати інформаційні блоки та цілісний теоретичний матеріал при створенні нових наукових досліджень, лекційних курсів з історії українського образотворчого мистецтва, підготовки підручників і навчальних посібників, каталогів, наукових монографій, методичних розробок тощо.

Обсяг та структура роботи. Основний зміст роботи викладено на 73 сторінках. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, що містять ілюстрації.

РОЗДІЛ І. ІСТОРІОГРАФІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Історіографія дослідження.

Місто над Прутом має свою особливу історію, яка сягає в сиву давнину і простягається до наших днів. На її плечах сформувалося місто з приналежними особливостями та надбаннями. Впродовж тривалого часу формувалося й мистецтво даного осередку, викарбуване часом, умовами, людьми, їхніми талантами та переживаннями. У воєнні роки, нестабільне політичне становище та окупації, мали негативний вплив на формування мистецького життя. Емігрування та переїзди митців ускладнюють процес відтворення мистецької спадщини у даному регіоні. Дослідженням мистецького життя Коломийщини кінця XIX ст. – початку XXI ст. займалось чимало науковців та мистецтвознавців. У своїх публікаціях вони розглядали біографію та творчий шлях як групи митців, так і окремих представників. Здійснювали художній аналіз їхніх робіт, висвітлювали культурні заходи та події зазначеного регіону.

Одним із перших досліджень творчості видатного коломийського художника Я. Пстрака є монографія мистецтвознавця М. Фіголя «Ярослав Пстрак», видана у 1966 році. У книзі описується творчий шлях митця в контексті українського мистецтва, аналізуються його твори та рисунки. У 1977 р. М. Фіголь, у співавторстві з О. Федоруком видає повість «Радість і смуток Ярослава Пстрака», що в художній манері розповідає про життєтворчість митця. [56]

Однією з найвагоміших публікацій для новоспеченої історії коломийського мистецтва свого часу стала стаття Івана Кейвана «Образотворчі мистці Коломийщини» 1988 р. зі збірника споминів та статей про недавнє минуле «Коломия й Коломийщина». У цій публікації розповідається про творчу діяльність митців зазначеного осередку та тих, хто за словами автора, був пов'язаний з Коломиею тільки «великим сентиментом». Хронологічні межі

дослідження автора сягають кінця XIX – другої половини XX ст., однак здебільшого стосуються продовження творчості митців у еміграції. [26]

Місце одного з найвагоміших видань для мистецької спадщини Коломийщини гідно посідає серія альбомів «Українське мистецтво у старій листівці», засновником та співавтором якого є відомий коломийський краєзнавець та педагог Валерій Ковтун. Зокрема, перший випуск цієї серії під назвою «Творчість Ярослава Пстрака у поштовій листівці» (упорядники – В. Ковтун, С. Полегенький), який вийшов у 2003 році, знайомить із 176 поштовими листівками художника, що виходили в різних видавництвах Європи впродовж 1904-1914 років. Важливими та цінними є, вміщені у виданні дослідження М. Фіголя про творчість Я. Пстрака, а також стаття М. Забоченя «Творчість Ярослава Пстака у поштовій листівці». [55]

Третій випуск цієї ж серії, виданий у 2005 році має назву «Творчість художників у поштовій листівці» (упорядники В. Ковтун та С. Полегенький, автор текстів М. Васильчук) та присвячений творчості художників, доля яких пов'язана із життям або діяльністю на теренах Коломийщини. Об'єктом дослідження стали п'ятнадцять митців, серед яких В. Крицінський, С. Обст, Я. Пстрак, В. Петрук С. Гординський, О. Глинська, а також розглянуто постаті двох сучасних митців М. Томенко, М. Ганущака. Таким чином, дослідження охоплює період від кінця XIX століття до сучасності. Видання вражає масштабністю та унікальністю теоретичного та рідкісності наочного матеріалу. Дана публікація підкреслює унікальність тогочасних поштових листівок, за допомогою яких популяризувалися та зберігалися твори мистецтва, здійснювалось масштабне окультурення суспільства. [53]

Доповнює інформативний блок, присвячений творчості коломийських художників, збірник статей визначного краєзнавця М. Васильчука, виданих під назвою «Силуети: Коломиезнавчі тексти» у 2006 році. З-поміж представленої у збірці панорами постатей розглядається життєтворчість художників Коломийщини С. Обста, В. Крицінського, В. Петрука, Ю. Крайківського, В.

Дядинюка, А. Хитрого, І. Кейвана, М. Ганущака, В. Коновалюка, В. Андрушка.
[13]

Масштабне видання «Покуття. Історико-етнографічний нарис» (2010 р.) включає добірку історико-краєзнавчих та етнографічних матеріалів. Одним із розділів книги має назву «Мистецтво Покуття», у якому вміщено інформаційний блок про декоративно-прикладне мистецтво Покуття з найдавніших часів до кінця XX століття, розглянуто доленосну роль освітніх та мистецьких закладів того часу на творення творчого осередку Коломийщини, влучно охарактеризовано творчість митців кінця XIX – першої половини XX століття із чималою фотодобіркою їх мистецьких творінь. [42]

На сторінках одного з найпотужніших інформаційних видань «Коломийська Асоціація Мистців», що входить до серії «Мистецька Коломия» 2015 року викарбувано мистецьке життя міста у всіх його проявах. Тут зафіксовані теоретичні дані та фотозвіти про літературну, музичну та театральну сфери. Значну частину дослідження займає образотворче мистецтво, яке характеризується із окресленням історичних етапів розвитку, розглядається його передісторія зі впливовими та корегуючими чинниками. Окреме місце відведене опису виставкового життя міста та його митців, художніх угруповань, організацій, як тогочасний результат творчої діяльності та фундамент для сучасності. У виданні згадуються митці від кінця XIX століття, як основоположники творчого кола даного регіону, подається інформація про життєвий і творчий шлях митців другої половини XX століття, які творять дотепер. Особливу цінність становить відтворений у виданні фоторяд кращих художніх робіт (живопис, графіка, скульптура, левкас, роботи на склі, текстиль). [29]

У дослідженні образотворчого мистецтва Коломийщини цінними є дослідження та видання Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського.

Однією із видавничих серій музею є «Творчі особистості Західної України». Дотичними до нашого дослідження є два збірники із цієї серії.

Це, зокрема, видання-каталог 2003 року «Ярослав Пстрак (1878—1916)», в якому подано коротку характеристику життя та творчості художника, а також представлені фоторепродукції тридцяти його картин, що зберігаються у колекції музею. [52]

Аналогічним є видання цієї ж серії «Василь Петрук (1886 – 1968)» 2004 року (редактори-упорядники Б. Ткачук, М. Васильчук, М. Савчук, В. Стефанко), що уособлює клопіткий процес виходу із тіні репресійних обмежень, відновлення пам'яті заборонених та прихованих талантів. У даній публікації зібрані життєві перипетії художника та їх вплив на творчість, розглядаються її плюси та мінуси. Книга налічує чималий ряд живописних та графічних творів художника. [51]

Серед ґрунтовних видань музею відзначимо монографічну працю-альбом «Василь Петрук. Розсіялась пам'ять світами», що видана 2018 року. У ній описуються життєвий шлях художника, його творче становлення, а також вміщено архівні матеріали, епістолярій та найбільшу на сьогодні добірку фоторепродукцій творів В. Петрука. [12]

На сторінках атмосферної книжки-альбому, присвяченій 777-річчю Коломиї, «Коломия. 7 див міста предивного» 2018 року зберігаються сім яскравих мистецьких аспектів краю. Одним з яких є творчі надбання частини провідних місцевих представників образотворчого мистецтва, таких як: Мирослав Ясінський, Микола Яцурак, Марта Томенко, Галина Вінтоняк (живопис), Микола Семеняк (графіка-живопис), також Василь Андрушко та Роман Захарчук (скульптура). Здійснений загальний опис творчих сучасників та їх життя, висвітлені одні з їхніх найкращих робіт. [31]

У книзі Людмили Волошин «Ярослав Лукавецький: Малярство. Рисунки. Сценографія» 2008 року вперше детально висвітлюється життєвий і творчий шлях визначного митця українського Покуття. Тут розкривається мистецький діапазон художника та його роль у культурному середовищі міста. Біографічний матеріал книги супроводжується ілюстраціями кращих робіт художника. [14]

Каталог «7 чудесних писанок» 2012 року представляє вагому творчу подію для міста Коломиї. У симпозіумі взяли участь скульптори-каменярі з різних кутків України, серед яких був видатний скульптор Коломийщини – Роман Захарчук. На сторінках каталогу висвітлена його коротка біографія та враження від проєкту. Також зафіксовано процес та результати роботи всіх учасників. Цікавим доповненням є допис про самобутнього скульптора з Рунгурів – Олексія Бондаренка, який провів екскурсію для учасників симпозіуму по власному подвір'ї зі скульптурами. [23]

Каталог «Василь Андрушко. Пластика» містить значну колекцію дерев'яних скульптур періоду 1989-2002 рр. У цьому ж джерелі подано коротку біографію видатного майстра та художню характеристику його творчості від Ореста Голубця та Андрія Малащука. [24]

Каталог «Мирослав Ясінський. Малярство» налічує чималу збірку творчих надбань художника періоду 1990-2001 рр. В ньому представлені малярські полотна, левкас та роботи на склі, також коротка біографія митця і творчі характеристики Ніни Велігоцької, Катерини Каркадим та Андрія Малащука. [35]

Пізнавальну та мистецтвознавчу цінність має культурологічний проєкт «Коломия у світі мистецтва», започаткований у 2007 році. У рамках проєкту видано 12 випусків укомплектованих листівок з репрезентованою творчістю давніх та сучасних митців, пов'язаних із Коломиею. Кожен зі збірників вміщує по 12 робіт художників з біографією та короткими описами їхньої творчості мистецтвознавцями. [25],[35],[44-48]

Аналізуючи наявні джерела, що дотичні до обраної теми, можемо констатувати, що рівень дослідження образотворчого мистецтва Коломийщини в цілому і його представників зокрема, на сьогодні є вивченим достатньо. Однак значну прогалину становить вивчення творчості сучасних митців.

1.2. Методологія та джерела дослідження.

Основою для написання магістерського дослідження стала методологія. Попереднє ознайомлення із концепцією наукових прийомів та технік дослідження є запорукою написання структурно-логічної, упорядкованої наукової роботи.

У написанні даної роботи були використані загальні методи наукового пізнання: емпіричні – спостереження, опису, опитування, порівняння; комплексні – аналізу, синтезу, узагальнення, а також метод польових досліджень та історичний метод.

Одним із перших процесів у написанні наукової роботи стало спостереження. Даний етап є базовим та несхожим на інші, адже науковець сприймає інформаційний матеріал у сталому його вигляді, лише після чого будуть відбуватися наступні мисленнєві дії. Саме завдяки цьому методу стають можливими всі інші способи пізнання та обробки інформації.

Метод польових досліджень став визначальним на початковому етапі роботи, що включав збір наукового матеріалу, вивчення джерельних даних у музеях, архівах, виставкових залах та приватних майстернях. Він мав пізнавальний характер та справив особливе враження, що позитивно вплинуло на процес написання магістерської роботи.

Метод опису було використано для закріплення інформації про об'єкт дослідження. Він є головним засобом створення наукової роботи та відображає процес опрацювання спожитої інформації науковцем.

Одним із найважливіших у роботі став метод аналізу, який було використано при студіюванні наукових праць, присвячених обраній темі, окресленні стану дослідження теми іншими науковцями та виявленні прогалин, помилок, недостатньої інформації. Такий аналіз допоміг сформувати та укомплектувати огляд літератури та історіографію цієї наукової роботи. Даний метод застосовувався у всіх досліджуваних елементах: художніх творах, житті митців, у видах образотворчого мистецтва та мистецьких періодах. Маючи узагальнювальний напрям, аналіз є близьким до індукції, яка дає можливість

підсумовувати та узагальнювати опрацьований матеріал. Результатом чого стають можливими виведення висновків.

При характеристиці конкретних взірців образотворчого мистецтва, окрім методу опису, використовувався метод стилістичного аналізу. Поетапне вивчення досліджуваних об'єктів мистецтва дозволяє точно скласти загальний їх образ. У роботі розглядалися застосована авторами символіка, кольорові вирішення, стилі, тематика, жанри та ін.

Особливо цікавим став метод опитування або інтерв'ю, що застосовувався у розмовах із сучасними митцями та допоміг глибше розкрити обрану тему. Для кожного митця готувався ряд індивідуальних питань, у зв'язку з уже зібраним матеріалом. Для охоплення всієї інформації, отримуваної на інтерв'ю, розмови були збережені у аудіоформаті. Також нотувалися основні тези.

Для визначення особливостей мистецького життя Коломийщини застосовувався історичний метод. Використовувався набір процедур для дослідження минулих подій з першоджерелами та іншими фактами. Здійснювалося визначення та розмежування об'єкта дослідження, формулювалися питання, плану роботи, а також укомплектування й розміщення документальних джерел, які є вихідним матеріалом.

Для окреслення подібності або відмінності стильових особливостей творчості митців застосовувався і метод порівняння. Його функція також яскраво вплинула на розгляд творчості митців індивідуально, де порівнювалися їхні творчі розгалуження у співвідношенні одні до одних. Також за допомогою порівняння чітко окреслюються мистецькі періоди даного регіону.

Ключовим методом поставав синтез, адже дослідження загальних масштабних тем базується на вивченні елементів та деталей. Так, від майстерності, кількості та активності митців певної місцевості, залежатиме її рівень культурного та мистецького життя.

Обрані методи допомогли проаналізувати та окреслити сучасний стан розвитку образотворчого мистецтва Коломийщини.

Джерела дослідження

Окрім охарактеризованих у попередньому підрозділі видань, при написанні магістерської роботи були використані електронні джерела, особисті сайти митців. Більшість наукового матеріалу такого типу було присвячено сучасним митцям і висвітлюють їх творчість індивідуально. Традиційні та електронні джерела рівноцінно доповнюють одне одного.

Під час дослідження інформаційних та наочних джерел інтерв'ю були взяті у таких митців, як: Андрушко В., Ясінський М., Семеняк М., Захарчук Р., Яцурак М. та доньки Зінця С. Вагомою для мене була можливість стати гостею творчих майстерень деяких з митців та взяти участь у пленері під керівництвом Яцурака М., що дозволило масштабніше познайомитися з їхньою творчою діяльністю. Так я дізналась багато цікавих фактів про самих авторів, процес творення їхніх робіт і творчі роздуми про мистецтво і життя загалом. Могла спостерігати новостворені картини митців, масштабну колекцію їх творчих доробків з живописних полотен, левкасів, скульптури та графіки, а також поповнила ряд фотоматеріалів для майбутніх додатків.

Я була присутня на виставці живопису та графіки Семеняка М., відкриття якої відбулося 29 листопада 2023 р. у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського. На виставці було представлено понад 80 творів митця 1983 – 2023 рр.

Вдалося відвідати також експозицію «Повернення» (скарби української діаспори) у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття. Там я змогла ближче познайомитися з творчістю Василя Петрука і розгледіти зашифровані у його роботах надписи.

Пощастило бути присутній на відкритті ювілейної виставки «Коломия-Транзит», яка приурочена 10-літтю від створення Коломийської регіональної організації спілки художників НСХУ. Захід відбувся 3 квітня 2024 року у Виставковому залі Національної спілки художників України в Івано-Франківську. Подія об'єднала творчість митців різних спрямувань, переплела їх ідейно-стилістичні уподобання та майстерність. Ясінський М., Яцурак М.,

Бартеньєв В., Дейнега М., Вінтоняк Г., Костишин Р., Цапурак Ю. представляли живопис, Андрушко В. (живопис, скульптура), Захарчук Р. (скульптура, графіка, живопис), Зотова О. (текстиль), Вахняк М. (живопис, скульптура).

Спілкування з творчими особистостями справило неабияке враження і висвітлює нові погляди та думки не лише у мистецтві, але й у світогляді. Результатом творчих розмов постало нове розуміння слова «митець». У якому знайоме для всіх сприймання їх суб'єктами, змінилося баченням митців – об'єктами їхньої творчості. Не варто оцінювати чи судити творчість митця, не будучи ним, адже кожен є індивідумом. Всі твори мистецтва є побаченими і мають однакових глядачів, проте поціновувачів всі мають різних. Багато хто з людей має в більшій чи меншій мірі закладене відчуття краси та нестандартне самовираження, однак професія художника складається з більшого. Це потребує наполегливої праці ґрунтованої на всебічній ерудованості, теоретичних знаннях базового та високого рівня мистецьких наук, практичного засвоєння, удосконалення та розвитку манери власного творчого вираження.

Історіографія є складовою наукового дослідження, у процесі опрацювання якої набирається основний обсяг інформації. У написанні другого розділу вона стала єдиним інформаційним джерелом, тоді як у третьому – вагомими доповненнями роботу наповнив метод індивідуального дослідження творчої діяльності митців. Методологічна структура посприяла раціональному, різносторонньому збору та опрацюванню інформації, що дало можливість розгорнуто подати тему наукової роботи.

РОЗДІЛ II. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КОЛОМИЙЩИНИ

2.1. Розвиток народного мистецтва Коломийщини XIX – початку XX століття

Відтинок часу XIX – початку XX століття є періодом інтенсивного творчого руху на Коломийщині. Особливість географічного розташування та суспільно-економічне становище досліджуваного регіону наприкінці XIX ст. сприяло розвитку народних художніх промислів. В 30-х рр. XIX ст. серед коломийської інтелігенції сформувалася думка про нагальну потребу відродження української мови, культури, народних традицій, звичаїв. Наприкінці XIX століття Гуцульський та Покутський субрегіони привернули увагу численних етнографів, шанувальників народного мистецтва, митців, що пов'язано з новими пошуками в мистецтві того часу. Ідея народності та теорія особливості народної культури проникла в усі сфери життя та мистецтва.

В останній чверті XIX століття, Коломия стає одним із своєрідних центрів популяризації народного мистецтва. Так, у Косові та Коломиї починають утворюватися товариства, метою яких стає розвиток народного мистецтва, організація навчальних шкіл, майстерень, проведення господарсько-промислових та етнографічних виставок. Саме в Коломиї, у 1880 році у Коломиї відбулася перша етнографічна виставка, де експонувалися твори декоративно-ужиткового мистецтва з Покуття та Гуцульщини, а також вперше експонувалися живописні роботи, тематично присвячені життю та побуту гуцулів.

Образотворче мистецтво Коломийщини XX ст. зберігає тісний зв'язок з традиційною художньою культурою, зокрема з місцевими народними промислами. Митці Коломийщини часто зверталися до стилістики виробів декоративно-прикладного мистецтва краю – різьбярства, писанкарства, ткацтва, вишивки, кераміки, насичуючи свої творіння орнаментальними мотивами,

тяжінням до декоративності. Тож видалося доцільним коротко окреслити особливості народного мистецтва Коломийщини досліджуваного періоду.

Перші пам'ятки художньої культури Коломийщини дійшли до нас з найдавніших часів і являють собою переважно зразки орнаментального оздоблення посуду, одягу, знаряддя праці. З тих же часів ідуть витoki різних видів народної творчості, як вишивка, ткацтво, кераміка, різьбярство та інші. Саме вони на Коломийщині сформувалися як специфічне багатогранне художнє явище цього краю.

Коломийщину завжди репрезентувало гончарство, яке ще з часів трипільської культури було притаманне населенню цієї території. Багаті поклади якісної пластичної глини та постійна потреба у керамічному посуді сприяли розвитку гончарства у місті Коломії вже на початку XV століття. [6 с. 348]

На початку XVII ст. в Коломії з'являється перше цехове об'єднання гончарів, яке заснували Петро Піскозуб, Микола Юркевич та Іван Бочак, що поступово набувало рис коломийської кераміки. [2, с. 4] Надалі число гончарів поступово збільшувалося, і в середині XVII століття постало питання про утворення у Коломії окремого гончарського цеху, статут якого був затверджений королем у 1661 році. У Коломийському гончарному цеху виготовляли мальований посуд, кахлі з рослинними та сюжетними мотивами, церковні свічники-поставники.[42, с.370]

З початку XIX століття керамічний цех у Коломії щораз більше впливає на становлення стилістики гончарства Покуття, Гуцульщини і Поділля. Як твердить мистецтвознавець Р. Баран, коломийські гончарі конкурували з гуцульськими. Однак вироби коломийських гончарів, не зважаючи на подібність до косівських, мали свої чітко виражені особливості: тут частіше застосовувався ріжковий розпис, своєрідним було трактування орнаментальних мотивів і сюжетних сценок. [6,с. 349] Характерними для коломийської кераміки є використання стилізованих рослинних, квіткових та геометричних мотивів, утворених крапками, хвилястими лініями, меандрами, колами, які

символізували “дерево життя”, сонячні та громові знаки, хрести, воду тощо. Орнаменти наносили на білому тлі коричневими та зеленими фарбами, або білими й зеленими кольорами на коричневому фоні. Здебільшого проста композиція творів складалася з невеликої кількості мотивів, легко розташованих на поверхні виробу. [17, с.133-134]

З початку XIX ст. Коломия стає одним з найвпливовіших гончарських центрів, маючи безпосередній вплив не лише на стилістику гончарства сусідніх регіонів, але й на керамічне виробництво Польщі, Угорщини та Німеччини. [42, с.370] Але цього ж століття гончарний промисел почав занепадати. Щоб попередити занепад гончарства, у 1876 році в Коломиї було відкрито гончарну школу, мова про яку йтиме у наступному підрозділі. (рис. 2.1.1., 2.1.2)

На Гуцульщині та Покутті з давніх часів широкою популярністю користувалась У кінці XIX - на початку XX століття на Покутті виник стилістичний напрям маломістечкової архітектури у традиціях народного теслярства, столярства і різьблення. Зокрема, у Коломиї, Печеніжині та інших містах архітектори зводили будівлі з ганками, що мали вигляд окремих конструкцій з профілюванням деталей у стилі народного будівництва. Із XVII-XVIII століть поширення набули різьблення іконостасів та церковних речей літургійного призначення (трійці, скорбонки, свічники ат ін.). (рис. 2.1.3)

Поширеним ремеслом у деревообробництві було виготовлення меблів. Особливим попитом користувалися скрині, прикрашені контурно-геометричною різьбою, що були найважливішою складовою весільного приданого молодії на Покутті. [42, с.371] Загалом, столярні і бондарні вироби покутян відрізняються скромністю форм, раціональністю конструкції, ощадливістю оздоб. Деревообробництвом особливо зацікавились у місті після етнографічних виставок 1880 та 1894 років, де експонувалося багато творів цієї галузі.

Важливим напрямком народної культури Коломийщини здавна було ткацтво. До XVI століття ткачі становили найчисельнішу групу серед ремісників, а наприкінці XVIII століття Коломия була одним із значних

ткацьких центрів, що пов'язане із розвитком внутрішньої і зовнішньої торгівлі та сприятливими умовами для отримання текстильної сировини.

З середини XIX століття відбувається пожвавлення у сфері ткацьких промислів. Коломия була одним із міст, де відбувалися великі ярмарки, на яких ткачі-ремісники мали змогу представляти свої вироби. Про них пише у своїй розвідці дослідник І. Герасимович, відзначаючи, що справжньою окрасою ярмарок були «...рушники, скатертини, верети, веретки, коци, килимки, ліжники, запаски, пояси, дзюбенки та інші узорі і закрашеною пряжею або вовною ткані витвори, виготовлені переважно в околицях Коломиї і Косова, де села майже повністю були зайняті цим ткацтвом». [Цит. за 39, с. 253]

У другій половині XIX століття новим стало виготовлення готового одягу (сорочок, сіраків, петеків, байбараків) на замовлення. У 1888 році, стараннями української інтелігенції, у Коломиї з'являється Гуцульське об'єднання кустарних промислів, метою якого була підтримка народного ткацтва. Велику роль у популяризації традиційних виробів на межі століть відіграла також виставкова діяльність.[39, с. 253]

Наприкінці XIX ст. з'являється та стрімко розвивається килимарство, яке стало новою галуззю у покутському ткацтві. Коломийські килими виявляють значну подібність композицій з однотипними гуцульськими, з дещо лаконічнішими трактуванням форми мотивів, рідшою ритмовою структурою композиції, застосуванням спільного фону. (рис. 2.1.4)

У зв'язку з урбанізацією та інтеграцією ринку, що призвело до поступової заміни традиційних ниток, тканин, одягу, імпортованими, на зламі XIX—XX століть, домашній ткацький промисел поступово занепадає. У XX столітті покутське ткацтво продовжує розвиватися у двох основних формах: як традиційне домашнє виробництво та народні художні промисли. Ткацькі підприємства та сільські ткачі виробляли різноманітний асортимент інтер'єрних і одягових тканин.

Отже, у середині XIX ст. народне декоративно-ужиткове мистецтво Коломийщини досягає найвищого розквіту. Натомість вже в кінці століття

промислова продукція витісняє з ринку рукотворні вироби з дерева і глини, доморобні тканини і тому подібне. Для захисту народної творчості на Покутті засновують фахові школи, організовують виставки і музеї. У ХХ столітті процес згасання традицій покутського мистецтва лише поглиблюється, зникають окремі типологічні групи виробів, а то й цілі галузі. У зв'язку з цим, в подальшому образотворче мистецтво запозичуватиме характерні мотиви декоративного мистецтва, для довшого його існування.

2.2 Розвиток художньої освіти на Коломийщині ХХ – початку ХХІ століття

Народне мистецтво, що набуло широкого розвитку в ХVІІІ – першій половині ХІХ століття стало основою для подальшого розвитку художньо-мистецької освіти Галичини, і Коломийщини зокрема. Попри домінування декоративно-ужиткового мистецтва, наприкінці ХІХ – початку ХХ століття поступово проявлялося і образотворче. На традиціях декоративно-ужиткового мистецтва поступово зароджується професійна художня освіта. Наприкінці ХІХ століття в Коломийі виникають перші мистецько-ремісничі школи у галузях кераміки, художнього деревообробництва, а в ХХ столітті відкриваються перші художні школи.

Однією з перших професійних шкіл, дотичною до розвитку художньої освіти регіону була гончарна школа, учні якої у свій час прославили Коломию на численних виставках Європи та світу. [42, с. 373] Ініціювала відкриття школи Краєва комісія домашнього промислу та художніх виробів з метою попередження занепаду та надання більш професійного характеру гончарному виробництву. Таким чином, Коломия стала освітнім осередком гончарного промислу. [17, с.133-134] (рис. 2.2.1)

Метою школи було оволодіння народними гончарними традиціями Гуцульщини та Покуття на основі зразків творчості Олекси Бахматюка – найвизначнішого кераміста Гуцульщини позаминулого століття. [2, с. 4]

Гончарна школа Коломиї була однією із найстаріших закладів такого типу на теренах Галичини. За 38 років існування можна окреслити чотири етапи в розвитку цього навчального закладу, пов'язані із діяльністю її очільників: Г. Бехером, Т. Сікорським, В. Крицінським та О. Клімашевським. Найяскравіший період її існування пов'язаний із діяльністю її третього очільника – визначного художника, графіка, кераміста, публіциста та педагога Валеріана Крицінського. З 1883 р. В. Крицінський став викладачем малюнку в Коломийській гончарній школі, проте її того ж року закрили.

За підтримки громадських діячів та гончарів міста, школа перейшла у керівництво Крайового галицького уряду, а В. Крицінський стає її директором. Серед навчальних дисциплін школи значилися: релігія, купецька і промислова стилістика, бухгалтерія, хімія, вільноручні, геометричні й технічні рисунки, моделювання. [37, с. 12-13] В. Крицінський особисто навчав учнів розписувати посуд у різних керамічних стилях з допомогою інструментів та від руки. (рис. 2.2.2)

У 1887 році школа взяла участь у Крайовій виставці м. Краків та була відзначена срібною медаллю. В. Крицінський був відзначений трьома медалями: за стилізацію орнаментального розпису, методику ведення навчання та вміле керівництво закладом.

В. Крицінським було введено кахлярство у навчальний план. Митець займався проектуванням печей, виготовляв масу і поливу для кахель. Ще одним нововведенням до навчального плану було впровадження нового екстер'єрного архітектурного декору, що застосовувався для оздоблення вікон, балюстрад, фронтонів, та називався «архітектурна поліхромія». Новаціями В. Крицінського також були позолота по глині, освоєння виробництва дахівок вручну, каналових та дренажних труб, форм для виробництва посуду. [7]

Отже, Коломийська гончарна школа, що працювала на базі творчої спадщини митців Гуцульщини, відіграла важливу роль у розвитку художньої кераміки, мала успіхи в архітектурній кераміці та в технології керамічного виробництва.

Школа дерев'яного промислу займала вагоме місце поряд із відомими школами Кракова та інших міст. Предвісником школи деревного промислу стала коломийська фахова спілка «Науковий верстат Гуцульської промислової спілки» – перша школа національної різьби в Україні. Гілярій Герасимович був засновником та керівником Коломийської різьбярської школи в 1892-1894 роках. Різьбу та столярство викладали визначні майстри Семенюк Іван та його син Микола Семенюк, різьблені твори яких посіли чільне місце в багатьох музеях України. Одним із викладачів цієї спілки був художник В. Крицінський. Згодом у школі дерев'яного промислу працював також широко знаний графік Іван Кейван. (рис. 2.2.3)

Школа випустила в світ десятки талановитих майстрів, малярів, скульпторів та архітекторів. Тут навчалися такі видатні митці-скульптори, як М. Чернишевський, та Н. Кисілевський, які початкову мистецьку освіту здобували в Коломийській школі дерев'яного промислу, а далі продовжували свої студії у Краківській Академії мистецтв. [49, с. 220] Серед відомих випускників школи Василь Петрук – художник, Йосип Левицький – скульптор, маляр, графік, Петро Григорійчук – скульптор, живописець і портретист. [2, с. 4]

Школа деревного промислу сприяла розвитку художньої обробки дерева, впровадженню нових тенденцій у традиційну манеру виконання. В основу програми школи було покладено традиції гуцульського деревного мистецтва. В ній працювали чотири фахові відділи: фігурна та орнаментальна різьба, будівельне і меблеве столярство, токарство по дереву, а також теслярство. У 1942 році відкрито ще 7 нових відділів: будівельний, стельмаський, шевський, слюсарний, бляхарський, електромонтажний і годинникарський.

Важливим освітнім та мистецьким центром кінця XIX – першої третини XX століття була Коломийська гімназія. Становлення її історії почалося ще у 1861 році. Навчальний процес відбувався під керівництвом австрійського та польського урядів. Гімназія мала гуманітарний нахил та стала основою та першим етапом на шляху до заснування в місті української середньої школи.

Коломийська гімназія стала потужним науковим, освітнім та виховним осередком міста, і до початку Першої світової війни була одним із найкращих навчальних закладів Галичини. (рис. 2.2.4)

Заклад приділяв велику увагу вивченню мистецьких дисциплін, що у свою чергу сприяло підготовці майбутніх художників. Програма гімназії складалася з обов'язкових та надобов'язкових предметів, які при вступі в гімназію учні обирали за бажанням. До надобов'язкових дисциплін належали: малювання, фізкультура, спів, історія рідного краю та каліграфія. [33, с. 24]

Малювання або «вільноручні рисунки» до 1897-1998 років було обов'язковим для учнів молодших. Після того, як малювання віднесено до надобов'язкових дисциплін, кількість годин, відведених на його вивчення, зменшилася до двох на тиждень, а число учнів щорічно коливалося в межах 22 – 25. [33, с. 24] За весь курс діти навчалися зображувати олівцем, фарбами чи вуглем від найпростіших предметів до гіпсових розеток, голів тварин і навіть портретів людей. Приблизно 5-10 дітей старших класів разом із учнями польської гімназії вивчали ще й геометричні рисунки (креслення).

Тут викладав рисунок професор та художник В.Крицінський. Майбутніми видатними художниками, яких він навчав малярству були Ярослав Пстрак та Василь Петрук. У 1890-х роках у гімназії викладав маляр Микола Левицький, близький родич Ярослава Пстрака, який теж був одним із перших учителів майбутнього художника.[2, с. 4] Викладачами рисунку в різний час були також Адольф Беєр, Антін Голіговський, Богдан Гофф та Іван Кейван.

У Коломийській гімназії розпочинали свою малярську діяльність такі знані художники, як Юліан Крайківський, Іван Кейван, Ярослав Лукавецький, Мирослав Радиш.

Значну роль у становленні професійної художньої освіти відіграли приватні художні школи. Зокрема, у 1936 році, повернувшись до Коломиї із навчання у Кракові, живописець Ярослав Лукавецький, за прикладом О. Новаківського, заснував першу на Покутті мистецьку школу-студію для творчої молоді. Заклад діяв на приватних засадах під опікою товариства «Рідна

школа». Того ж року відбулася перша персональна виставка художника, де поряд з його творами виставляли роботи й учні. Я. Лукавецький зумів добре організувати навчальний процес. За навчання учні платили по змозі, однак завжди були забезпеченими лекціями з рисунка, малярства, безкоштовно користувалися необхідними для живопису матеріалами. При викладанні, Я. Лукавецький користувався настановами О. Новаківського: «Не бездушно копіювати природу, а на підставі натури – творити нову, неіснуючу в природі цілість – майстерно закомпоновану, колористичну, а головне, настроєву». [43, с. 85]

Художня школа Я. Лукавецького мала добрі успіхи та проіснувала до Першої світової війни. Понад 30 осіб різного віку були вихованцями студії, зокрема В. Проців, С. Кузьмич, М. Стефурак, О. Онищук, О. Новодворська, В. Сидорук. [29, с. 9] (рис. 2.2.5)

Унікальним явищем в історії мистецького життя Коломиї 1970-х років була художня студія при Будинку піонерів, якою керував художник і мистецтвознавець Леонід Мельник. (рис. 2.2.6) Він викладав основи живопису за принципом ненав'язування художніх канонів, цінував творчі потуги та досягнення кожного учня, розкриваючи їх потенційні можливості. Із вдячністю про свого першого вчителя згадують відомі мистці: Юрій Арсенюк, Марта Базак, Віталій Бартенєв, Любов Романюк, Роман Жук, Роман Захарчук, Сергій Зінець, Наталя Гронська, Микола Семеняк, Валентина Остапчук, Володимир Грималюк та багато інших.[43, С. 9]

У грудні 1974 року засновано Коломийську дитячу художню школу. Організатором і першим директором закладу став коломийський художник Ярослав Лобурак, який очолював школу понад 40 років. З 2012 року посаду директора обіймає Тетяна Цапурак.

У 2008 році Коломийській художній школі присвоєно ім'я відомого живописця і графіка Ярослава Пстрака, а в 2009 році на його честь була встановлена та урочисто відкрита меморіальна дошка.

Освітній процес в художній школі здійснюється за програмами мистецької освіти з образотворчого мистецтва. В елементарному підрівні (станкове та декоративне мистецтво) навчаються діти з семирічного віку, навчання триває чотири роки. У середньому (базовому) підрівні (станкове мистецтво та скульптура) навчаються п'ять років, починаючи з десятирічного віку. З дня заснування закладу кількість учнів поступово збільшувалась, і з 2023 року в школі навчається 160 дітей у 17 класах (групах) під наставництвом дев'яти викладачів. Загалом, з часу відкриття школи тут працювали 37 викладачів, а її випускниками стали 862 учні. Серед викладачів школи чимало її ж випускників. Відомими випускниками закладу є також художник-карикатурист Ігор Бежук, художники Андрій Крицун, Андрій Шпак.

У художній школі викладаються предмети: живопис, рисунок, станкова і декоративна композиція, скульптура та історія мистецтв. Такий комплекс дисциплін спрямований на розвиток творчої уяви та професійної підготовки юних художників.

Одним із видів позакласної роботи з учнями школи є організація тематичних виставок, різноманітних майстеркласів, презентацій, лекцій. Викладачі та учні здійснюють поїздки та екскурсії, де діти ознайомлюються з локальною архітектурою та прийомами роботи в художніх майстернях. Окрім того, приймають активну участь у мистецькому та культурному житті міста, співпрацюють з місцевими музеями та закладами культури. (рис. 2.2.7, 2.2.8)

Коломийський педагогічний коледж – один із найстаріших і найвідоміших у західному регіоні України. Заклад розпочав свою діяльність у січні 1940 р. як педагогічна школа, а в 1944 р. функціонував у статусі Коломийського педагогічного училища. У 1996 р. при Коломийському індустріально-педагогічному технікумі (з 2020 р. – Коломийський педагогічний фаховий коледж Івано-Франківської обласної ради) розпочато підготовку вчителів образотворчого мистецтва для загальноосвітніх навчальних закладів за спеціальністю «Образотворче мистецтво». У 1999 р. при коледжі

створено відділення з підготовки вчителів образотворчого мистецтва та керівників гуртків образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Першими викладачами відділення образотворчого мистецтва були відомі художники і педагоги, члени спілки художників України Мирослав Ясінський, Василь Андрушко, член спілки дизайнерів України Михайло Білоус. У школах області, багатьох мистецьких осередках на даний час працює понад 380 випускників відділення.

У 2000 р. кращим студентам спеціальності «Образотворче мистецтво» за вагомі навчальні досягнення та громадську активність було встановлено іменну студентську стипендію імені Вітольди Проців.

На відділенні образотворчого мистецтва проводиться підготовка вчителів образотворчого мистецтва та художньої праці. Навчальна програма включає такий перелік дисциплін, як рисунок, живопис, графіка, композиція, кольорознавство, художня обробка матеріалів, декоративно-прикладне мистецтво, історія українського та зарубіжного мистецтва, методика викладання образотворчого мистецтва. Крім обов'язкових фахових дисциплін, введено спецкурс «Народні художні промисли Прикарпаття», який ведуть науковці Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття. Завершуючи навчання, студенти захищають дипломні роботи з декоративно-прикладного мистецтва. (рис. 2.2.9, 2.2.10)

Система організації навчальної і виховної діяльності студентів, сприяє всебічному розвитку їх наукових та творчих здібностей. Розвиток художньої освіти на Коломийщині відіграв важливу роль у формуванні освіченого культурного середовища даного регіону та за його межами.

2.3. Провідні художники Коломийщини ХХ століття.

Коломия відіграла значну роль в розвитку українського образотворчого мистецтва першої половини ХХ століття. Чимало визначних графіків народилися на Коломийщині, інші – здобували освіту в Коломийських

навчальних закладах – гімназії, Школі деревного промислу, або ж жили та творчо працювали у Коломиї.

Мистецтво скульптури Коломиї ХХ століття яскраво репрезентують Нестор Кисілевський, який народився на Коломийщині та Михайло Чернишевський, що має лемківське коріння, однак здобував професійну мистецьку освіту в Коломийській Школі дерев'яного промислу.

Нестор Кисілевський (1909 – 2000) народився в с. Яблунів Косівського району у 1909 р. Професійну освіту розпочав в Коломийській школі деревного промислу, де навчався на фігуральному відділі. Дипломною роботою юного майстра була вирізьблена в дереві «Гуцулка на коні» висотою 60 см., яку залишили в школі як кращу роботу. Продовжив студії на відділі скульптури в Краківській академії мистецтв у професорів Е. Віттінга та К. Ляцки. Паралельно підпрацьовував у керамічній майстерні В. Трибушного, де мав змогу виготовляти керамічні фігурки з глини, виставляючи їх на студентських виставках. Впродовж двох років освоює ливарне мистецтво та художню обробку металу у Художньо-промисловій школі в Познані.

Після повернення до Кракова, Н. Кисілевський винаймав невеличку скульптурну майстерню, де поруч зі пластиною малих форм, працював у станковій скульптурі – виконував на замовлення портрети польської та української інтелігенції, мало з яких збереглося. Різьбив передусім у гіпсі, теракоті, бронзі спокійно модельовані портретні погруддя. Різьблені ним погруддя, зокрема поета й письменника Богдана Лепкого (в теракоті) й декламатора Юліана Ґеник-Березовського, позначені рисами імпресіонізму. Впливом експресіонізму позначені керамічні статуетки митця.

В 1935 р. Н. Кисілевський успішно дебютує на Батьківщині на «Шостій виставці АНУМ» у Львові, експонуючи свої гіпсові етюди та декоративні статуетки. Був учасником краківського гуртка української творчої молоді «Зарево», експонував свої твори (керамічні фігурки і вази) на виставках у приміщенні краківської «Просвіти» та виставках польських художників.

У 1937 р. перебуваючи у свого родича в Осмолодах на Бойківщині, виготовляє на замовлення гіпсове погруддя Митрополита Андрея Шептицького. (рис. 2.3.1) Під час німецької окупації, у 1942-1945 роках переїжджає до Львова, де орендує львівську майстерню Олекси Новаківського. В цей час очолює керамічний відділ Львівської промислової школи, працює керівником відділу скульптури в училищі прикладного мистецтва.

У 1948-1956 роках був репресований, відбуваючи заслання у Сибірі. Згодом відбував поселення у м. Караганда (Казахстан), де працював бутафором у театрі.

В 1956 році повернувся з родиною до Львова, де знищеними всі свої твори та був викресленим із художнього життя Львова. Живучи у злиднях, митець анонімно виготовляв надгробки і паркові скульптури.

У 1989-1990-х рр. скульптор віднаходить та допрацьовує чи не єдине вціліле своє творіння – гіпсове погруддя А. Шептицького, в якому академічна стриманість та рівноваженість композиції поєднується із виразно імпресіоністичним опрацюванням пластичної форми.

Великий внесок у скарбницю українського мистецтва еміграції привніс відомий скульптор-монументаліст та різьбяр *Михайло Черешньовський* (1911-1994), який розпочав свій мистецьких шлях у Коломиї.

Народився 1911 р. у лемківському с. Стежниця, Сяніцького повіту (тепер Польща). Творити почав у дитинстві, різьбячи дитячі іграшки, дерев'яні гудзики, птахів, тварин. Закінчив різьбярський відділ у Коломийській школі дерев'яного промислу, а далі навчався на відділі скульптури у Краківському інституті пластичного мистецтва ім. Щепанського. У студентські роки М. Черешньовський був активним членом краківського "Зарева", експонуючи свої скульптурні роботи на виставках мистецького гуртка (працював у дереві, камені та порцеляні, виготовляючи портрети, жіночі бюсти, що пропали в часи війни).[40, с. 17]

У роки другої світової війни М. Черешньовський відкрив майстерню дерев'яної різьби у м. Болехів. Поряд з прикладною різьбою, працює над

класичною скульптурою. Успіхом користувалася його скульптура в дереві "Мати з дитиною", що вирізняється простотою, щирістю вислову та модерним трактуванням. [27] У 1944 р. вирізьбив з пам'яті «Обличчя брата».

У 1944 році мобілізований до Червоної армії, з якої дезертирував та приєднався до рядів УПА. у 1947 році дістався до Баварії, де продовжує творчо працювати. У Німеччині з 1947 по 1951 р. Черешньовський творить одні з найдосконаліших у своєму доробку скульптур, серед яких знаменитий «Портрет дружини» у єгипетському стилі. (рис. 2.3.2) Низка жіночих портретів, бюсти С. Бандери, Р. Шухевича, О. Данського та інших були презентовані на виставці Співки пінських письменників, митців і науковців у 1949 р. Ці твори позначені, притаманними М. Черешньовському рисами монументалізму, що апелюють до скульптур старовинного Єгипту. Вирізняється стилістично серед них лише героїчний «Портрет Степана Бандери», який передано з натуралістичною точністю.

У 1951р. митець емігрував до Америки, де зумів розкрити свій талант та зайняти одне з передових місць у скульптурі загалом. Працював у портретній скульптурі та техніці декоративної різьби по дереву (релігійні фігури й іконостаси для українських церков у США). Чисельна кількість його портретів-бюстів, які здебільшого присвячені українським діячам та низка інших портретів вражають класичною чистотою, тонкою передачею психічних та зовнішніх рис і самотністю стилю. Такими ж рисами, а також досконалою композицією, гармонійністю відзначається цикл образів під назвою «Мадонна»: "Мадонна-Рятівниця" (1952), "Модерна Мадонна", "Мадонна навколішках" (1955) та ін. (рис. 2.3.3)

Як прекрасний класичний скульптор-монументаліст Черешньовський проявився у тривалій та клопіткій роботі над пам'ятниками: "Леся Українка" в Клівленді (Огайо), "Олег Ольжич" в Лігайтоні (Пенсильванія), Пам'ятник о. Григорієві Грушці в Кергонксоні, які вражають глибокою духовністю та технічною вправністю. Як майстер народної різьби найяскравіше проявив себе

в дереворізьбівеличногоіконостасу для церкви св. Івана Хрестителя біля м.Гантер (Нью-Йорк), над яким працював у 1963-1964 роках.[40, с. 36]

З 1973 року М. Черешньовський очолював Об'єднання митців-українців в Америці.

Ярослав Пстрак (1878-1916) – відомий художник-реаліст кінця ХІХ – початку ХХ століття. Народився 24 березня 1878 року у містечку Гвіздці на Коломийщині в сім'ї різьбяр, але вже через рік сім'я переїхала до Коломиї, яку Ярослав завжди вважав своїм містом. Змалку проявилось малярське обдарування хлопця. Навчався живопису у вчителя гімназії В. Крицінського, а також у свого дядька по материній лінії, художника М. Левицького та його близького товариша К. Устияновича. Через карикатури на вчителів хлопця виключили з гімназії.

За сприяння місцевої інтелігенції, Ярослав вступає до Краківської академії мистецтв, а у 1895 р. потрапляє до Мюнхена, де розпочинає навчання в одній з передових в Європі Академії мистецтв, що славилась своєю досконалою системою викладання рисунку і живопису з натури та наприкінці ХІХ століття продовжувала зберігати реалістичні позиції. [21, с. 51] В Академії Я. Пстрак вивчає видатних європейських, особливо німецьких, портретистів, відвідує місцеві картинні галереї, мистецькі виставки та вправляється у портретному жанрі. Працює олійними фарбами та досконало оволодіває технікою пастелі.

У львівський період творчості плідно працює як ілюстратор сатирично-гумористичного двотижневика «Комар», створюючи численні карикатури та рисунки на соціально-політичні теми. [56, с. 11] Слід зазначити, що Я. Пстрак заклав основи розвитку карикатури, насиченій гумором, та позначеній їдким сарказмом у наскрізь реалістичному зображенні, що надалі розвиватиметься у повоєнні роки.

Після подорожі Європою, здійсненої 1901 р., часто буває на Гуцульщині та Покутті. Разом з Й. Куриласом розписував храми у селах Корнич, Ільці й Розтоки. Бере участь у видавничому процесі Коломиї, ілюструє колонтитул часопису «Зоря» та деякі твори, вміщені в ньому. Створює низку живописних

робіт з відображенням приколомийських реалій – портрети селян, побутові сцени та краєвиди. [21, с. 52]

У 1907 р. повертається до Львова, де працює карикатуристом в гумористично-сатиричному журналі «Зеркало». Найвідоміші карикатури цього періоду «Буле – було», «Вершок географії», «Медвежий танець», «Соймові вибори», «Буковинські запорожці» та ін. Як ілюстратор книг, проявив себе в оформленні читанки А. Крушельницького, повістей М. Гоголя, І. Франка. [56, С. 12] Будучи певний час на утриманні Григорія Гануляка, малює картини на його замовлення.

З 1909 по 1913 роки втретє перебуває на Коломийщині, де створює роботи етнографічного спрямування, відображаючи типажі селян та міських людей. Зокрема, малює цілу серію портретного жанру гуцулів, жінок, дітей, циганів та жидів, що відзначаються правдивістю, глибиною внутрішнього світу, підкресленою індивідуальністю та узагальненою типовістю. У 1912 році в Коломії взяв участь у проведенні Вистави домашнього промислу, де експонував свої роботи «Вечеря», «Писанки», «Йордан», «Портрет гуцула».

Творче життя завершує у Львові. З репортерським запалом фіксує воєнні події, створюючи твори «За браком цукру кав'ярню закрито», серію сцен та портретів «15 вересня 1914 року». Паралельно працює над картинами з демонологічною тематикою, що стали останніми роботами художника.

Досі вдалося зафіксувати близько 340 назв творів Я. Пстрака, виконаних різною технікою, які він створив за 38 років плідної творчої праці. Більшість із них зникли у вирі війни.

Як релігійний маляр, Я. Пстрак проявив себе у творах «Мадонна з дитятком» (1900 р.), «Мойсей», «Тайна Вечеря» та ін.

Величезну цінність становлять олійні картини художника, присвячені темі гуцульського та покутського побуту: «Важке горе», «Дзвонарі», «Біля вориння», «Дівчина з кошиком», «Женці», «Подорожні» та інші. Створив також багато олійних картин етнографічного спрямування на різдвяні та великодні теми, що часто публікувалися перед першою світовою війною у вигляді

репродукцій-листівок: «Вселенная веселися», «Колядники», «Йордан», «Свячення пасок», «Писанка», «Обливаний понеділок».

Психологічною глибиною відзначається серія гуцульських типів, що теж виконані олійною технікою. До цієї групи творів можна віднести і зображення окремих типів, як «Дідусь» (1900), «Мати», «Жиди на вулиці» і т.п.

Як портретист, проявився у циклі портретів Т. Шевченка, портретах о. прелата О.Русина, С.Русиної, Гануляка, Мановської та автопортреті.

Історична тематика репрезентована у картинах «Козак веде полоненого турка», "Козак-літаврист", шести картинах до повісті М. Гоголя «Тарас Бульба».

Особливої уваги заслуговують картини, виконанні пастеллю, серед яких портрети, типи, жанрові та релігійні твори. Технікою пастелі створені десять композицій на тему повісті І. Франка «Захар Беркут». Пастеллю й аквареллю втілено численні пейзажі. Я. Пстрак проявився також як рисувальник та співзасновник української графіки в Галичині.

І. Кейван, характеризуючи художній стиль Я. Пстрака зазначає, що його творчість позначена реалізмом, з наверстуванням мюнхенського історизму та з деякими рисами імпресіонізму в трактуванні кольорів. Проте крізь його малярську творчість тягнеться червоною ниткою романтизм, що позначений в тематиці та настроях картин. [27], (рис. 2.3.4 – 2.3.6)

Український художник *Василь Петрук* (1886-1968) народився у с. Мишин на Коломийщині, в родині ткача. Початкову освіту отримував на різьбярському відділенні Коломийської школи деревного промислу. Студіював малярсько-декоративне мистецтво у Вищій промисловій школі у Львові (під керівництвом В. Крицінського). У 1907-1908 роках В. Петрук працює ілюстратором серії книг коломийського видавця Юліана Насальського «Бібліотека для рускої молоді». Ілюструє оповідання А. Чехова, легенди і перекази у записах А. Лотоцького, книги «Змій Нотяйський» та ін.[21,с. 79] Із 1907 р. навчається в мистецькій школі Миколи Івасюка в Чернівцях. Зі своїм учителем у 1909 р. відправився до Відня, де ознайомлювався з музеями, картинними галереями,

виставками, творчо працював у віденській майстерні Івасюка. У 1915 році вступив до лав українських військових загонів, воював на італійському фронті у складі австрійських формувань. Був поранений, побував в італійському полоні. Цей період життя відображений у його роботах «Портрет лікаря Ареола Цоуки» (1915), «Портрет дітей сеньйори Бланки» (1919) та ін. Після полону востаннє ненадовго повернувся до Мишина, де створює картини «Родинна хата» (1920), «Автопортрет» (1920). З 1921 р. проживав у Чехії, де співпрацював з часописом «Український скиталець», учителював, малював на замовлення, творив.

З приходом у Чехію радянських військ у митця було конфісковано понад 600 картин на релігійну й історичну тематику. Задля уникнення переслідувань, у 1946 р. В. Петрук перебирається до Західної Німеччини, де проживав у містечку Меркенфріц до смерті.

У чималому доробку В. Петрука – картини на побутову, релігійну та історичну тематику, лівова частка яких знаходяться у музеях та приватних колекціях Європи, Канади та Америки. Найбільше художник проявив себе як портретист. У 1956-1958 рр. написав портрети численних українських військових і політичних діячів (відомо 62 роботи цього періоду).

Малював натюрморти та краєвиди, серед яких: «Розлука» (1919), «Родинна хата» (1920), «Великдень» (1932), «Ліс на Прикарпатті» (1932), «Альпійський ландшафт» (1946), «Букет бузку» (1946) та ін. (рис. 2.3.7 – 2.3.9)

Розпочав свій мистецький шлях у Коломиї маляр-реаліст *Юліян Крайківський* (1892—1975), народжений у с. Різдвяни на Рогатинщині. Навчаючись у четвертому класі Коломийської гімназії, він заявив про свої творчі здібності олійною картиною «Гуцульська ідилія», яка тривалий експонувалася у Народному домі Коломиї. Семикласником він створив справжній мистецький твір «Пастухи при ватрі».

Грунтовну художню освіту Ю. Крайківський здобував у Віденській академії мистецтв. Під час навчання створює картину «Каменярі» й «Артистичну горстку», що були видані у вигляді листівок. У листопаді 1918 р. перервав навчання та вступив до лав УГА. Став учасником катастрофи УГА

1919 р., потрапивши у «Чотирикутник смерти», що згодом відобразив у роботах «Відворот УГА», «Пам'яті Полеглих», «Пісня рекрутів», «Смерть мрії», «Могила незнаного вояка» та інших. (рис. 2.3.11) Він також оформив «Про пам'ятну книгу УГА».

1919 р. у Національному музеї Львова була влаштована ретроспективна «Виставка сучасного малярства Галицької волости», де Ю. Крайківський представив свої картини «Мені тринадцятий минало», «Аркан», «Опришки».

Найбільш плідним у творчому плані став для митця 1936 рік, коли він створив 16 побутово-етнографічних робіт про Гуцульщину, попередньо вивчаючи життя цього краю. Тоді ж створено алегоричний портрет Василя Стефаника та батальну картину, виконану темперою «Похід Богдана Хмельницького». У 1938 р. намалював темперою плакати «Вгору стяг», «Ставаймо разом поруч», присвячені 70-річчю «Просвіти».

У 1944 р. емігрував з родиною до Австрії (Грац), де створив картину «Розстріл», другий варіант композиції «Аркан», розпочав велику картину «Гагілки». Заснував та очолював «Об'єднання українських мистців в Австрії».

У 1948 році вирушає до Канади. Мешкав в Едмонтоні, тривалий час працюючи звичайним малярем. Однак в 1948 р. взяв участь в "Едмонтонексгібішин", будучи першим і єдиним з українських мистців. «То була епохальна подія, тому Крайківського слід уважати піонером українського мистецтва в Західній Канаді», – зазначає І. Кейван.

В останні роки життя створив серію різдвяних листівок на козацькі й гуцульські теми, що мали великий успіх. (рис. 2.3.10)

У своїх творах Юліян Крайківський передусім художник-реаліст, творчість якого демонструє окремі риси романтизму й символізму. [27]

В Коломії 1903 року народилася малярка *Марія (Маргарет) Сельська* (до шлюбу *Райх*). Мистецьку освіту здобувала в Академії мистецтв Кракова, Віденській академії та Паризькій «Модерній академії». Була учасницею та брала участь у виставках АНУМ. Під час Московської окупації жила у Львові.

Ранні картини М. Сельської позначені рисами кубізму та конструктивізму. Надалі стала представницею напрямку, що отримав назву «український колоризм», в дусі якого вирішені найвідоміші її портрети, натюрморти та пейзажі 1939-1968 років: «Гуцульський натюрморт», «Леся Українка», «Скрипаль О. Криса» та ін. [27], (рис. 2.3.12, 2.3.13)

На розвиток живопису в Коломиї вплинув український маляр світової слави *Олекса Новаківський* зі Львова, який в 1920-1930-х роках періодично перебував зі своєю школою в Космачі і виховав у ній цілу плеяду майбутніх художників, як з Коломиї, так і з навколишніх сіл, а також влаштовував виставки своїх учнів у Народному домі Коломиї. Через його школу пройшли низка художників, творчо пов'язаних з Коломиєю: В. Дядинюк, С. Гординський, Я. Лукавецький, І. Кейван, О. Дядинюк, П. Сахро. [2, с. 4]

Одним з найвизначніших уродженців Коломиї є маляр, графік, поет та мистецтвознавець світового рівня *Святослав Гординський* (1906-1993). Народився 1906 р. в Коломиї, в сім'ї педагога, літературознавця, письменника Ярослава Гординського. У шестирічному віці переїжджає до Львова, де батько влаштувався викладачем Академічної гімназії. Цей навчальний заклад завершив екстерном і сам С. Гординський у 1924, а далі вступив до мистецької школи О. Новаківського. Вперше заявив про свій художній талант на «Виставці студій» учнів школи О. Новаківського у 1926 р., презентуючи етюди з Космача, портрети, пейзажі та натюрморти. [27]

У 1928 р. С. Гординський вивчає рисунок у Берлінській академії мистецтв та проходить курс візантології в Українському науковому інституті, у 1929-31 роках навчався в паризькій Академії Жуліан та «Модерній академії» Ф. Леже (композиція і плакат).

У 1931 р. повертається до Львова, де проявляє непересічні творчі та організаційні здібності. Восени 1931 р. ввійшов до трійки співзасновників Асоціації незалежних українських митців (АНУМ), яка займала найбільш авангардові позиції у тогочасному українському мистецтві, гуртувала найвизначніших митців різних регіонів, стилів та напрямків з метою піднесення

українського мистецтва до рівня світових стандартів. АНУМ відіграла важливу роль в європеїзації тогочасного українського мистецтва шляхом налагоджування зв'язків з модерними європейськими митцями, влаштуванням виставок майстрів світового рівня, виданням мистецьких публікацій.

В цей період С. Гординський створює портрети, пейзажі, натюрморти, працює в книжковій та комерційній графіці.

Яскравий індивідуалізм помітний і в графіці С. Гординського. Взірцями цього жанру є твори «Козак Мамай», «Арабка»; оздоблення видань «Архітектура міста Бардієва» В.Січинського (1931), «Шестикрилець» К. Гриневичевої, «Книга Лева Б. Антонича» (1936), заставка до грамоти «Зарева» і т.д., оздоблення та ілюстрації до різних тогочасних видань. Як зрілий митець цього жанру, С. Гординський проявився на виставці графіки в Берліні 1933 р.

У 1953 р. став одним із організаторів Об'єднання мистців України в Америці. В цей період створює численні портрети, композиції, натюрморти, серед яких позначені глибоким символізмом «Автопортрет», «День творіння», а також твори «Венеція» та ін.

В американський період С. Гординський як самобутній митець проявив себе у монументальному малярстві – в поліхромії церков, де синтезував старі візантійські традиції з модерним розумінням форми. Він створив вітражі, ікони, скомпонував іконостаси для понад 30 українських церков у Європі та Північній Америці. Вершиною монументального малярства Гординського є мозаїка Святилища Собору Св. Софії в Римі та мозаїка «Хрещення України» церкви Св. Володимира та Ольги в Чикаго.

Чимала збірка святкових листівок розкриває ціннісне ставлення митця до українських традицій, композиційні вміння та яскраву колірну гаму. (рис. 2.3.14 – 2.3.18)

Величезний мистецький хист допоміг С. Гординському швидко й глибоко абсорбувати усі мистецькі стилі, які він зумів органічно поєднати з традиціями

українського народного мистецтва, надаючи своїм композиціям індивідуального обличчя.

Тісно пов'язаний з Коломиєю видатний маляр-портретист *Ярослав Лукавецький* (1908-1993). Народився 1908 р. у Снятині. Навчаючись у Коломийській гімназії, зацікавився малярством, починає малювати з натури. У восьмому класі створює декорації на замовлення професійних театрів, швидко ставши активним учасником художнього життя Коломиї.

Впродовж 1928-1930 років навчається у приватній Мистецькій школі О. Новаківського у Львові. Від свого вчителя перейняв навички реалістичного рисунку та нахил до враження своєї, інтуїтивної інтерпретації натури. З цього періоду збереглися пейзажні етюди «Захід сонця», «Стрілецькі могили», «Обрії», «Гірська річка», а також два великі вуглеві рисунки «Портрет Богдана Хмельницького» (рис. 2.3.19) та «Портрет Михайла Драгоманова», виконані у реалістичній манері. [14, с. 15]

У 1930 році вирушає до Кракова, де два роки навчається у приватній Художній школі пейзажиста А. Терлецького, а впродовж 1932-1935 рр. студіює на живописному відділі Краківської Академії мистецтв. У Кракові знайомиться з модерним мистецтвом на різноманітних виставках, творить як живописець та графік. Працює над натюрмортами («Гуцульський натюрморт», 1932), пейзажами («Фіалки», «У квітні», «Стрілецькі могили»), що мають імпресіоністичні риси, створює ілюстрації до підручників. Майстерність Я. Лукавецького як психолога-портретиста репрезентують його «Автопортрет», портрети Б. Лепкого, Ю. Шкрібляка (1932), олійний «Портрет матері» (1934), «Портрет дружини у вікні». (рис. 2.3.20) У 1934 р. експонує свої роботи «Агітатор» та «Жіночий портрет» на виставці АНУМу у Львові, а в 1935 р. виставляється на львівській «Ретроспективній виставці українського мистецтва» з роботами «Портретна студія» та «Натюрморт». [14, с. 33]

У 1936 р. Лукавецький залишає навчання в Академії і повертається до Коломиї, де відкриває власну мистецьку школу. В коломийський період створює портрети, пейзажі, іконографії та декорації до сценічних постановок.

Найвизначнішими портретами цього часу є «Режисер Володимир Блавацький», «Письменник Андрій Чайковський», «Артистка Іванна Біберович», «Портрет О. Скалозуба» та вугільні портрети Т.Окуневського, В. Стрийського (1937). [14, с. 39]

Звертається і до пейзажного малярства, створивши низку настроєвих пейзажів з Карпат в техніці олії та акварелі. Аквареллю працює і над іконами «Святий Йосафат», «Хрещення Русі-України», «Княгиня Ольга», «Володимир Великий». Працював також у сфері станкового малярства, створюючи різноманітні рисункові та акварельні проекти. Як художник-сценограф співпрацював з театрами. Важливою мистецькою подією в житті стала персональна виставка Я. Лукавецького 1936 р., де поруч із малярськими творами митця, були представлені і роботи учнів його школи.

Наприкінці 1939 р. Я. Лукавецький переїздить до Станіслава, де обіймає посаду головного художника обласного драматичного театру ім. І. Франка, стає одним із організаторів обласного Товариства художників. Його сценографічні праці цього періоду поєднують авангардові конструктивістські рішення сценічного простору з реалістичною переконливістю деталей.

У 1941-1944 роках викладає малюнок в гімназії, а після війни, до 1951 року, продовжує працю в театрі, створюючи декорації до вистав. Велику мистецьку цінність мають портрети українських акторів та визначних діячів цього періоду. У 1951-1956рр. відбував заслання на Сибірі, а близько 80 картин художника зникли під час арешту.[43, с. 87] У 1956 р. художник повернувся з неволі до Снятина, де вчив малювання в середній школі. До поодиноких творів цього періоду належать «Берег Прута», (1956), «Верби» (1959), «Портрет Наталії Семеняк» (1958), а починаючи з 1960-х років майже не працює як живописець, а лише як оформлювач та архітектор. Збереглося близько ста робіт художника у різних жанрах станкового малярства, рисунку, ужитковій графіці та сценографії, передусім реалістичних з деякими рисами імпресіонізму, в яких відчувається духовний темперамент, жвавість мазка, монументальність і, водночас, простота форм.

Важливу роль у мистецькому житті Коломиї відіграв визначний графік, живописець, мистецтвознавець та педагог *Іван Кейван* (1909-1922). Народився 1909 року в с. Карлів (нині Прутівка) на Снятинщині. Навчався в Коломийській українській гімназії, де відчув потяг до мистецтва. У 1927 р. вступив до мистецької школи О.Новаківського у Львові, а через рік – до Академії мистецтв у Кракові. З 1932 по 1937 рік студіював малярство та графіку у Варшавській Академії мистецтв та паралельно вивчав теорію та історію мистецтв у Варшавському університеті. Майстерність раннього періоду творчості Кейвана проявилася у розробці проектів грошей для майбутньої української держави, які були позначені впливом рис українського бароко.

Напередодні другої світової війни, Іван Кейван почав розкриватися в малярстві та графіці. Був неодноразово нагороджений на виставках Академії. 1939 р. склав спеціальний педагогічний іспит в Державному інституті ручних робіт, щоб отримати дозвіл на викладання уроків малювання у середніх та фахових школах.

Під час праці у Львові 1938-1939 рр. І. Кейван створив кілька олійних портретів, серед яких композиційний портрет М.Тарнавського та десятки портретів олівцем. У період німецької окупації викладав малювання й історію українського мистецтва в українській гімназії та Будівельному ліцеї в Коломиї. Був членом новоствореної Спілки українських образотворчих мистців у Львові, займався книжковою графікою. В цей же час створює портрети, серед яких «Портрет дружини», а також видатних українських діячів Т. Шевченка, М. Шашкевича, М. Лисенка, В. Барвінського та інших. У 1949 році переїхав до Канади, де став співтворцем та певний час очолював УСОМ. Попри те, що Кейван не вважав себе живописцем, у цей період він виконав олійною фарбою цикл композиційних портретів Т. Шевченка, портрет І. Франка, цикл олійних гірських та морських пейзажів та декілька церковних ікон. Окрім того, працює над розписом трьох церков у Альберті.

Та найбільше талант художника проявився в графіці, про що свідчать портрети Ю. Геника-Березовського, Т. Осьмачки, А. Шептицького, І. Мазепи,

Т. Шевченка. Портрети-гравюри митця становлять виняткове значення в його творчості та українському мистецтві загалом.[26],[27], (рис. 2.3.21, 2.3.22)

Різностороннє мистецьке обдарування яскраво продемонструвала *Оксана Кічура (Кубранович, 1912-1969)*. Народилася у Коломиї, в родині поета М. Кічури. Навчалася у Коломийській українській гімназії "Рідної школи", а початкову мистецьку освіту отримала під керівництвом поляка-малюра Бінкевича. В 1931 р. вона виїхала до Франції, де вивчала основи малярства та графіки у Вищій мистецькій школі Монпельє, спеціалізуючись в портретистиці й декорації.

Як живописець проявилася у різноманітних жанрах. Як портретистка, працювала техніками олії, акварелі, гуашшю, тушшю. Окрім того, творила натюрморти, символічні композиції, рекламу, виявлялася в сценографії, іконографії та монументальному малярстві. Розписувала церкву у Шепарівцях, реставрувала поліхромію Благовіщенської церкви в Коломиї.

Добре давався Оксані Кічурі жанр портрету, візрі якого апелюють до імпресіонізму та реалізму. В такому дусі виконані олійні «Автопортрет», «Портрет Дарії Сатурської», «Портрет мужа», що відзначаються психологічною глибиною. Свободою виразу наділені олійні натюрморти «Натюрморт з книгами і дзбанком», «Рожі», а динамічністю вирізняється етюд «Коні». [27]

Експресіоністичні риси у поєднанні з гуцульським етнографізмом, виразно виступають у графічних працях мисткині «Гуцул» і «Гуцулка», виконаних гуашшю. Оригінальність, символізм та стилева різношерстність характерні для графічних робіт «Чорний крук», «Втрачений час» та «Екслібрис». (рис. 2.3.23, 2.3.24)

Провідні художники Коломийщини даного періоду здійснили вагомий внесок у культурну та історичну спадщину народного мистецтва. Їхня творчість відображає цінність національних традицій, красу життя та різні його етапи. Стиль художнього письма загалом був академічний, інколи проявлялася певна стилізація.

РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КОЛОМИЙЩИНИ

3.1. Особливості художнього та тематичного вирішення живопису Коломийщини

Даний вид образотворчого мистецтва містить в собі незліченну кількість різноманітних художніх стилів, напрямів, а особливо чисельність творчих одиниць. Здавалося, що крізь століття плідних мистецьких надбань, автентичні варіанти художніх творів мали б вичерпатися. Однак до сьогодні художники зі всього світу поповнюють перелік нескінченних самобутніх ідей. Зокрема, представники образотворчого мистецтва Коломийщини активно долучаються до відкриття нових мистецьких граней. Можна вважати, що кожен художник творить індивідуальний стиль і є неповторним елементом великої мистецької системи.

Образотворчість Коломийщини майстерно представляє неординарний художник-універсаліст – Василь Андрушко. Він є членом та одним із співзасновників Коломийської асоціації митців та членом Національної спілки художників України. Діяльність митця налічує участь у багатьох всеукраїнських та понад двадцятьох міжнародних виставках. Його творчі роботи зберігаються у нью-йоркському музеї сучасного українського мистецтва. Василь Андрушко є універсальною постаттю, адже проявляє себе, як маляр, скульптор, графік, поет та педагог.

Андрушко Василь Іванович родом із Ланчина, народився 1953 р. у сім'ї робочих. Відмінно навчався у школі та здобував успіх у спорті, проте викладач образотворчого мистецтва скорегував професійний шлях митця. Художню освіту митець здобував у Косівському училищі прикладного мистецтва, викладач якого також мав вирішальний вплив на творче життя студента. Митець продовжив навчання у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва. Під час студій та служби в армії почав писати картини.

Поміж скульптурну діяльність, до живопису, якому притаманна стихійність, художник звернувся з появою у його житті жінки. Коли змінився внутрішній стан митця, висловитись у концептуальній та конкретній скульптурі було важко, тому великий формат емоційного живопису задовільнив творчі потреби митця. У сорок років Андрушко дебютував як поет. Він зазначив, що сюжети картин взяті із текстів і навпаки. Тобто, функціонуючи в одній особистості, живопис та поезія взаємопов'язуються та доповнюють одне одного. Також митець є автором та співавтором численних монументальних робіт, рельєфів і декоративних розписів.

Василь Андрушко належить до художників з глибоким внутрішнім світом. Його картини-формули пропонують глядачам розшифрувати вкладене митцем послання. З цього огляду, його творчість можна трактувати як мистецькі ребуси, де автор висуває образотворче мистецтво на вищий інтелектуально-філософський рівень. Творчий стиль художника базується на авангардному світогляді. Із європейських митців, однією з найзахопливіших постатей художник виділяє П. Пікассо. На українських теренах одними з найкращих у своїй сфері вважає О. Архипенка та К. Малевича. Абстрактні твори В. Андрушка переплітаються з реалістичними образами, підкреслюючи зв'язок енергетичного виміру митця з реальністю. Картини супроводжуються неповторністю та самостійністю образів, притаманною йому оригінальністю трактування тем. Твори Андрушка наповнені емоційним кольоровим спектром, мазками, фактурою, елементами-символами та незвичними композиціями. Живописну колекцію митця складають унікальні полотна та левкаси. У роботі художник експериментує з техніками та матеріалами, надає перевагу олійним фарбам. Він по-особливому розкриває техніку колажу, викликаючи у глядачів абсурд та здивування, з виходом на філософський рівень. Митець стверджує, що час для написання картини може займати від одного дня до восьми років. У творчості художник рухається як за схемою «натхнення-робота-сюжет», так і навпаки.

В. Андрушко творить неканонічні релігійно-сакральні композиції («Благовіщення IV», «Богородиця» та ін.). (рис. 3.1.1 – 3.1.3) У творах фольклорної тематики головним героєм постає козак-бандурист Мамай, образ якого ліг в основу ряду варіацій («Мамай», «Мамай і молодиця» та ін.). [31, с. 46], (рис. 3.1.4, 3.1.5)

Частину творчої колекції становлять абстрактні картини, в яких художник закладає різноманітні сюжети. (рис. 3.1.6) Частим об'єктом картин є оголена натура, яку можна розглядати, як окрему сюжетну лінію («З півнем і грушками», «Єва» та ін.). (рис. 3.1.7) Окрім головних тематичних фігур, автор наповнює сюжет елементами-символами. Одними серед найпоширеніших є тварини, а особливо риби, як символ християнства. Геометричні фігури стають особливим доповненням картин (найчастіше сфера та трикутник), підкреслюючи філософсько-математичний аспект творчості художника. Композицію картин доповнюють стилізовані квіти, очі, літери, цифри та інші цікаві елементи. [29, с. 18]

Релігія, філософія, математика – складова картин В. Андрушка. Філософсько-естетична структура стилю видатного художника є новинкою у творчому середовищі Коломийщини, тому викликає неабиякий інтерес та захоплення глядачів.

У вирі сучасних творчих пошуків, на тлі сецесії, якісний реалізм постає ексклюзивним явищем. Однак на теренах Коломийщини творить представник академічної класики, один із найкращих пейзажистів даного осередку – Микола Семеняк. Художник є членом Коломийської Асоціації мистців, викладачем Коломийської дитячої школи ім. Я. Пстрака та мистецтвознавцем. Активна виставкова діяльність митця налічує понад сотні виставок в Україні та за її межами, з яких більше двадцяти – персональні. Також картини митця доповнюють приватні українські та іноземні колекції. Чимало західноукраїнських музеїв зберігають картини коломийського художника.

Народився Семеняк Микола Іванович 1955 р. у місті Коломия. Мрія стати художником появилася у віці п'яти років. Вже тоді юний митець почав

розуміти та захоплюватися красою побачених картин, ілюстраціями у підручниках, журналах та читанці. За підтримки батьків та оточення він розпочав творчий шлях, який розпочався у Коломийській художній студії під керівництвом Леоніда Мельника. Там художник почерпнув велику любов до мистецтва та здобув початкову художню освіту. Після періоду служби на Балтійському флоті, митець продовжив реалізацію своєї мрії. Доклавши зусиль, врешті став студентом Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва. Новий досвід роботи отримав, працюючи на заводі «Коломиясільмаш» у бюро промислової естетики, де зрозумів різницю між рутинною працею та вільною художньою діяльністю. Як і більшість митців, М. Семеняк поєднує педагогічну діяльність з роботою у майстерні. Навчаючи вихованців Дитячої художньої школи мистецьким основам вже четвертий десяток років, художник робить значний внесок у культурний розвиток підростаючого покоління Коломийщини. [31, с. 48], [29, с. 118]

Творчій манері художника імпонує творчість українських митців, які творили на початку минулого століття, зокрема: Миколи Пимоненка, Миколи Самокиша, Сергія Васильківського та Тараса Шевченка. Сутність митця тяжіє до школи українського живопису, художні основи якої були закладені такими митцями як О. Мурашко, В. Кричевський та ін. На мистецьких теренах, у вирії постійних інноваційних пошуків, можна спостерігати підміну понять, на що художник пропонує повертатися до художніх витоків.

М. Семеняк є майстром живописної та графічної мініатюри, творить у різних жанрах, але надає перевагу саме пейзажу, зокрема архітектурному. Для створення картин митець подорожує Україною у пошуках надихаючих, непересічних краєвидів. Невеликі картини автора розкривають красу буденності життя та вражають ювелірно виконаною роботою. Митець детально промальовує пелюстки та листя тендітних рослин. Так само тонко передає настрої вибагливого гілля дерев та кремезних гір. [18], (рис. 3.1.8 – 3.1.10)

Частину колекції живописних картин займають квіти та рослини. Ними автор надихнувся, відвідуючи товариша по фаху, коли той виконував дипломну

роботу з квітами, які справили неабияке враження. Відтак, з 2012 р. художник починає вивчати та застосовувати новий напрям у своїй творчості. (рис. 3.1.11, 3.1.12)

У роботі митець використовує олійні, акрилові та акварельні фарби. Відповідно до його художнього стилю, картини пишуться на самоті, під класичну інструментальну музику. У залежності від зовнішніх чинників та внутрішнього стану художника, час написання картини буває різним, як від декількох днів, так і з поверненням до неї через тривалий період часу. Даний процес відбувається у декілька прийомів, коли на наступний день після нічного, як інколи буває, малювання, шлях до удосконалення картини стає чіткішим. Автор робіт зізнається, що важливим критерієм у творчому процесі є зосередженість та повна концентрація на роботі, яка потребує вільного часу та простору. Художник ставиться до своїх робіт вимогливо, тому іноді може перемальовувати одну і ту ж картину декілька разів.

Вдале поєднання академічного стилю, природної статичності, деталізації, повітряної перспективи та глибоких тіней вражає своєю ліричністю та не одразу відпускає погляд. Оформленню картин художник надає особливої уваги, підбираючи індивідуальне обрамлення та паспорту до кожної роботи, що посилює естетичне сприймання твору. М. Семеняк не романтизує стан природи, як зазвичай заведено. Через його світоглядну призму, природа постає у власному мінливому світлі спокою та краси. Картини художника дають можливість глядачам поринути у тишу, відволіктися від потоку справ та думок.

Реалістичне мистецтво не просто дублює побачене зображення, а творчо його осмислює. Представники даного стилю знаходять власний підтекст у реальності та подають її в індивідуальній манері. Так і кожна робота М. Семеняка – ціле дослідження, переосмислене на полотні, де для реалістичного відображення звичних або й непомітних речей необхідні майстерність та самовідданість художника.

Близькою духом до даного осередку є творча постать маляра Мирослава Ясінського. Митець є заслуженим художником України, членом Національної

спілки художників України та Спілки народних майстрів України, Коломийської асоціації мистців, лауреатом обласної премії імені Ярослава Лукавецького. Художник бере активну участь у численних міжнародних та всеукраїнських виставках. Універсалізм митця проявляється у напрямках його діяльності, таких як: малярство, різьбярство, дизайн та графіка. Крім живописних полотен митець творить композиції на склі, левкасі та колажі. Попри активну творчу діяльність М. Ясінський є викладачем мистецьких дисциплін у коломийському педагогічному коледжі.

Народився Ясінський Мирослав Іванович 1956 р. в селі Ковалівка. Змалку митця оточувало творче середовище. Навчався у Косівському технікумі народних промислів і Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва. Творчий шлях художника почався з академічного живопису, проте у Львівській академії він відійшов від реалізму, адже той став йому не цікавим. Митець знайшов себе у народному примітивізмі, де весь творчий запал та переживання вилились у традиційно-новаторські образи з потужною енергетикою. Одними з найбільш впливових постатей на формування мистецького стилю Ясінського стали українські художники Любомир Медвідь, Зеновій Флінта та Олег Мінько.

У своїх роботах автор інколи застосовує засоби гротеску та гумору (триптих «Гуцули в Єгипті»). Так митець перейшов від предметного реалізму до декоративного неоекспресіонізму. Також роботам Ясінського притаманні бароккові мотиви. Художник аргументував свою думку тим, що гуцульські свічники зроблені з хвилястими лініями, колами й овалами, вмонтованими обличчями янголів і святих, що є характерним для зазначеного стилю.

Розглядаючи роботи Ясінського, глядач не просто отримує естетичне задоволення, його роботи змушують роздумувати над ідеєю та сенсом обраних ним тем. Індивідуальність та впізнаваність стилю митця у малярстві виражається хаотично нанесеним фоном, де техніка лесування створює живі та рухливі візерунки. Незвичні видовжені лиця та форми, підсилюють рух вертикальних барвистих потьоків. Одним із художніх прийомів митця є

зображення лиць з одним оком. У роботах М. Ясінського вони завжди великі та мають проникливий погляд. Композиційно розставлені яскраві плями прописані лініями, які забезпечують легкість у прочитанні контексту мистецького твору. Різноманітність колірних комбінацій картин, підкреслюють результативність творчих пошуків та знань автора. Особливої краси та цікавості роботам митця надають досліджені ним народні візерунки, орнаменти килимів та елементи старовинних українських скринь. Майстер зізнається, що ідеї формуються впродовж кількох годин, після чого фіксуються у папці з ескізами. Творчий процес відбувається швидко та легко. Буває й таке, що автор повертається до певної роботи через рік. Тематами робіт інколи стають цитати поезій друга-поета Івана Малковича. [31, с. 44]

У творчості Мирослава Ясінського переплітаються декілька сюжетних ліній, а саме: духовно-сакральна («Благовіщення», «Будьмо уважні» та ін.) (рис. 3.1.13), народна, родинна («Пам'ять предків. Мої Лючіньські», диптих «Найрідніші» та ін.) (рис. 3.1.14), військово-політична («Злосний гуцул», «Достойні предків» (пам'яті героїв) (рис. 3.1.15) , також митець полюбляє зображати красу жіночого тіла. У структурі жіночих образів автора зчитується мотив статуеток трипільських жінок, що закладено у циклі «Згарди». (рис. 3.1.16) До кожної з тем автор ставиться відповідно та чуттєво. [36]

Захоплюючим є процес творчого росту митця, основою якого являються експериментальні пошуки та імпровізації. М. Ясінський "вплітає" в свою образотворчу мову різноманітні стилі та незвичні матеріали, створюючи сучасні твори мистецтва. У своїх картинах художник використовує поталь, різьблення, кераміку, інколи метал, шматки писанки, текстильні фрагменти для колажу та трафарети. Цікавим доповненням картин стають власноруч зроблені рамки з вирізьбленими елементами. [11]

Твори М. Ясінського є модерністичними у видозміні форм, кольору, фактури, техніці виконання, одночасно – ретроспективно налаштовані, тяжіючи до архаїчного та увіковіченого. Така структура стилю митця чудово задовільняє естетичні, духовні та ментальні потреби суспільства. М. Ясінський

робить колосальний внесок у творчий та естетичний розвиток міста. Своїми універсальними проєктами та роботами здобуває всеукраїнське визнання. А що важливіше, знайомить світ з багатогранним, чуттєвим мистецтвом України і не дає замовчати голосу давнього мистецтва між своїми. Трансформуючись у часі, крізь творчу призму митця, воно постає перед нами у своїй новій красі.

Визначною творчою постаттю Коломийщини є скульптор, фотограф та живописець – Роман Захарчук. Митець є заслуженим художником України, членом Національної спілки художників України та Коломийської асоціації мистців. Учасник всеукраїнських та міжнародних виставок та симпозіумів. Народився 1961 р. у с. Підгайчики Коломийського району. Виховувався у творчій родині, що мало вплив на майбутній вибір професії. Навчання у художній студії Леоніда Мельника заклало міцну школу малюнку, сформувало мистецькі вподобання та любов до класики у юного художника. Продовжив навчання у Косівському технікумі народних художніх промислів та приватній студії Віктора Зарецького у Києві. [29, с. 82]

Після навчання, митця чекало бурхливе творче життя та робота у художній майстерні. Також митець працював художником-оформлювачем та керівником дитячої художньої студії. Тривалий період часу займався монументальними розписами храмів на заході України, зокрема, церкви Св. Михаїла в Коломиї. Жанр релігійного живопису є близькою для художника, однак митець перестав у ньому працювати, бо вважає, що для іконопису повинна бути відведена спеціально підготовлена людина. Після розпису церков, Р. Захарчук зосередився на скульптурній діяльності. Також митець є талановитим карикатуристом. Особливе місце у творчому житті зайняла фотографія, в якій митець відтворює модерністичне бачення краси людського тіла.

Значну частину живописних робіт складають портрети релігійних, політичних, культурних представників, Героїв України та ін. (Рис. 3.1.17, 3.1.18) Роботи даного характеру виконані в академічному стилі, де автор вдало передає риси обличчя та стан людей. Проте живописна діяльність художника

містить ще один стильовий напрям. Головним засобом творення картин такого типу виступає колір, в результаті чого, активна кольорова палітра впливає на емоційний стан глядачів. Одними з яскравих робіт даного стилю є картини «Портрет батька» (2014 р.) та «Гра зі світлом» (2012 р.). (Рис. 3.1.19, 3.1.20) Роботи поєднують у собі реалістичний характер побудови, світлотіні, частково кольору з яскравими контрастними кольорами та вільними мазками. У подібній манері виконана серія квіткових натюрмортів, де за допомогою кольору, дещо хаотичні мазки проявляють на картині форми та образи квітів. (Рис. 3.1.21)

Живопис митця показує його творчу багатогранність, різноманітність манери письма, майстерне виконання живописних полотен. Чисельна колекція портретів залишає великий слід у творчих досягненнях митця.

Наталя Захарчук (1962-2020 рр.) – видатна художниця, реставраторка, викладачка, мисткиня, яка присвятила значну частину своєї творчої праці для збереження унікального покутського ремесла – художнього ткацтва. Народилася у м. Городенка, що на Франківщині. Навчалася на факультеті художнього текстилю Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва. Член Коломийської асоціації мистців. Учасниця українських і міжнародних текстильних симпозіумів, трієнале, мистецьких виставок. Твори коломийської мисткині зберігаються в приватних колекціях України та закордоном. Художниця працювала реставраторкою у Національному музеї Коломиї, викладала в Коломийському педагогічному коледжі та художній школі ім. Я. Пстрака. [29, с. 78]

Творчі уподобання – живопис і художній текстиль. Джерелом натхнення художниці було наслідування давніх традицій українського народного мистецтва, трансформуючи та реалізуючи його у своїх творчих задумах. У роботі з гобеленом, батиком чи декоративними композиціямимисткиня мислила нестандартно, відкрито до нових рішень, заснованих на образно-асоціативних враженнях. Авторці імпонували класичні прийоми виконання, використовуючи як давні, так і сучасні техніки ткання.

У живописі художниця сповідувала реалістичний стиль. Сюжетними лініями виступали побутові та святкові натюрморти, пейзажі та квіти. Мисткиня володіла майстерним відчуттям світлотіні, побудови, передавала повітряну перспективу та концентрувала увагу на потрібному. Предмети реальності відтворювала з неабиякою точністю і деталізацією. Через написання сюжетів картин у сонячних променях, роботи дарують глядачу радість та позитив. Особливих теплих емоцій викликають квіти, які художниця писала незірваними. (рис. 3.1.22) Картини художниці завжди композиційно наповнені. Особливо серія святкових натюрмортів, де авторка зображує приготовлені столи до головних християнських свят: Великодня, Різдва та Спаса. У зображенні перших двох свят, на передньому плані зображувався різьблений стіл з традиційними стравами та предметами. Фоном слугували пейзажі. У зображенні третього свята, композиція змінилася меншим столом, який знаходився у саду під яблунею, була присутня багатоплановість та складне експозиційне вирішення. (рис. 3.1.23)

Живописною мовою Захарчук Н. оспівана краса природи, цінність народних традицій та краса декоративного мистецтва у побуті. (рис. 3.1.24) Художниця вміло передала гармонію між людиною та навколишнім середовищем, розкрила глибину національної культури та її зв'язок із природними ритмами та звичаями.

Представницею «львівської школи живопису» є талановита колонійська художниця Вінтоняк Галина Дмитрівна, яка народилася у м. Коломия 1966 р. в сім'ї заслуженої художниці України Ганни Вінтоняк та майстра декоративно-прикладного мистецтва, члена НСМНМ Дмитра Вінтоняка. Ще у дитячому віці мисткиня обрала свій фах, тому являється художницею у третьому поколінні. Від бабусі, яка займалася писанкарством, Галина перейняла легкість письма та символізм, від мами, дизайнера одягу – оригінальність у подачі теми та конструктивність. Під час навчання у школі проявляла хист до малювання, відвідувала Колонійську художню школу. Здобувала мистецьку освіту на відділенні художньої кераміки у Львівському училищі прикладного мистецтва ім. І. Труша та на кафедрі

художнього моделювання Львівської національної академії мистецтв. Після здобуття освіти мисткиня захопилася живописом.

Від 1980 року бере участь у пленерах, різноманітних всеукраїнських та міжнародних виставках. Твори художниці зберігаються у колекціях Міністерства культури України, Дирекції виставок НСХУ, Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського, Івано-Франківського Музею мистецтв Прикарпаття, ужгородській галереї «Обрій». Окрім того, знаходяться у приватних збірках України та закордоном.

Художниця є членкинею Коломийської асоціації митців та входить до Національної Спілки Художників України.

Творча спадщина мисткині налічує понад чотири десятки полотен, серед яких «Місце під сонцем» (2005), «Маковея», «Сонечко», «Багряна осінь», «Соняшник», «Під Говерлою», «Церква Священномученика Йосафата» (2012), «До кляштору» (2012), «Коник» (2012), «Різдво» (2014). Домінуючим у творчості Г. Вінтоняк є жанр модерного пейзажу, в якому мисткиня, улюблений карпатський ландшафт, перетворює на пейзаж-картину із вплетенням елементів побутового жанру. Світлі та настроєві узагальнені пейзажі є насиченими у барвах, палахкотять яскраво-теплыми кольоровими мазками. Окрім того, художниця створює натюрморти, архітектурні пейзажі, психологічні портрети та ікони. [29], (рис. 3.1.25 – 3.1.28)

У живописних творах Г. Вінтоняк демонструє власну творчу манеру, основою якої є гра кольору та відтінків, що часом апелює до імпресіонізму. Її полотна вирізняються світлотональністю, життєрадісністю, динамікою, експресивністю та декоративною видовищністю, що відображають темперамент та позитивне світобачення мисткині. Телеканалом «Культура» було створено стрічку про Г. Вінтоняк «Сонячна пані з Коломиї», назва якої якнайкраще характеризує талановиту художницю. [31, с. 81]

«Моя душа виблискує на полотні, чи може це мій палкий характер, який шукає колір руху і створення всесвіту чи маленького світу, який наповнюється проблесками світла, моєї дороги сонця», – описує свою творчість Г. Вінтоняк.

Цікавою постаттю плеяди коломийських живописців є Бартенєв Віталій Вікторович. Народився художник 1967 року в м. Коломия. Здобувши середню освіту у Коломийській школі-інтернаті, навчався у художній студії Леоніда Мелька. Опісля, продовжив навчання в Одеському державному художньому училищі імені М. Б. Грекова та Національній академії образотворчих мистецтв та архітектури на факультеті живопису. Під час навчання брав активну участь у загальноукраїнських, міжнародних виставках та виставках-вернісажах. Його роботи зберігаються у колекціях України та за її межами. Митець є членом Спілки художників України та Коломийської асоціації мистців. Працював на заводі Коломиясільмаш художником-оформлювачем. Має великий досвід роботи у жанрі інтер'єрного розпису.

Творчими уподобаннями художника є реалістичний стиль та формальні постмодерністичні пошуки у живописі. Йому притаманна особиста манера письма. Накладаючи новий живописний шар, художник залишає частину попереднього – на видноті. При цьому дисонуючими кольорами майстерно відображає гру світла й тіні. Сяючий ефект можна спостерігати у картинах «Велес» 2003 р., «Чугайстер – дух Карпат» 2004 р., «Старе місто» 2004 р. (рис. 3.1.29 – 3.1.32)

До кола художніх зацікавлень художника входять різні жанри: сакральні сюжети, пейзажі, портрети. У серії картин із зображенням вулиць Коломиї, митець вдало передає їх настрій та подає у новому характерному йому стилі. Також, цікавою для митця є темаслов'янської міфології. [29, с. 44]

Знаною в Коломиї та за її межами є родина художників *Лобураків*, різножанрова творчість яких наповнена любов'ю до народного мистецтва Гуцульщини та Покуття.

Важливу роль у розвитку художньої освіти Коломиї відіграв Ярослав Лобурак, який народився 1947 р. в м. Коломия. Завершив різьбярське відділення Косівського технікуму народних художніх промислів. Після навчання працював у Івано-Франківському відділенні художнього фонду України. Був учасником обласних та республіканських виставок. У 1974 році в

став причетним до відкриття Коломийської художньої академічної школи, яку очолював близько 40 років. Викладав також спецдисципліни в політехнічному технікумі «Львівська політехніка». За значні успіхи в праці, у 2006 році отримав почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Я. Лобурак найкраще проявився в різьбярстві. Як художник, створює класичні барельєфи та пам'ятні дошки відомим діячам Коломиї.

Дружиною Я. Лобурака є народна майстриня, художниця, член Національної спілки народних майстрів України Марія Лобурак. Народилася у 1947 році на Тернопільщині. Мистецьку освіту здобувала, як і чоловік, у Косівському технікумі народних художніх промислів. Після навчання працювала у сувенірному цеху Івано-Франківського художньо-виробничого комбінату, а з 1990 р. художником-оформлювачем в монументальному відділі Івано-Франківського художнього фонду. Вела активну творчу та виставкову діяльність. Вже у 1991 р. на персональній виставці у Коломиї представила близько 400 зразків художніх виробів. [8]

Певний час працювала головним художником цеху майоліки на Коломийському цегельному заводі. Створювала взірці для виготовлення посуду, сувенірних композицій та інших виробів, розписувала кахлі у традиціях косівського прикладного мистецтва, створеного О. Бахматюком. Попри основну роботу, створювала керамічні вироби, що вражають самотутньою творчою манерою розпису у традиційній жовто-коричнево-зеленій кольоровій гамі Гуцульщини та Покуття.

З 1999 року працювала викладачем малюнку у Коломийській художній школі. Творить у жанрі монументального живопису. Причетним до творчості Марії Лобурак став її син – О. Лобурак, який порадив матері відмовитися від кераміки, та спробувати малювати картини на полотні олійними фарбами у стилі косівської кераміки. Таке оригінальне рішення спричинило появу унікальних в образотворчому мистецтві робіт, на яких художниця зображає різноманітні художні сценки, природу, птахів, звірів, побут та звичаї гуцулів, втілює сакральні теми. Яскраві та самотутні картини художниці, в яких втілено

ефект текучості, характерний для технології виготовлення кахель, створюють особливе відчуття затишку. (рис. 3.1.33)

У 1968 р. в подружжі Лобураків народився син Олег Лобурак – тепер знаний художник, скульптор та письменник. У дитячому віці Олег багато часу проводив у художній майстерні батьків, тож сам захопився живописом. Перші уроки малювання отримав від художника Б. Боднарука, що працював у новоствореній батьком художній школі. Закінчив архітектурне відділення Львівського будівельного технікуму та художньо-графічний факультет Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. У роки навчання багато експериментував, працюючи у жанрі живопису, скульптури, графіки, ілюстрації, коренепластики. Зокрема, створював акварелі та портрети у техніці пастелі.

У 90-ті роки певний час жив та працював у м. Долина, де створював вивіски для крамниць технікою оракул, [38] а також викладав на кафедрі образотворчого мистецтва в Бoleхівському лісогосподарському ліцеї.

Повернувшись до Коломиї, О. Лобурак працював дизайнером у Коломийському драматичному театрі, а з 2007 р. почав викладати живопис та історію мистецтв у Коломийській дитячій художній школі ім. Я. Пстрака. Канвою художнього стилю, котрий О. Лобурак розробив разом із дружиною-художницею стала, за визначенням митця, спіраль Фібоначчі (графічне відображення дивовижної послідовності чисел, яку називають рядом або числами Фібоначчі).

Постать О. Лобурака вражає своєю багатогранністю. Як художник, він створив понад тисячу картин у жанрі живопису, скульптури, графіки та ілюстрації. Левова частка творів Я. Лобурака в особливій манері передають різноманітну стилістику та традиції гуцульського краю, народних вборів. Самобутні, яскраві полотна поєднують жовті, сині та червоні барви, сповнені дієвості, вогню та веселощів. (рис. 3.1.34 – 3.1.36) В більш спокійних настроях виконані «Портрет Уляни Прокопів», зображення мальовничих коломиїських вулиць «Коломиїська мелодія» та квітів. [20, с. 44] Відомими проектами О.

Лобурака є велетенські писанки та мальованки для Всеукраїнського фестивалю писанки, а також виставки картин про стару Коломию.

Цікавим винаходом О. Лобурака стало малювання мініатюр на річкових камінцях або плитках, де він зображає карпатські пейзажі, архітектурні пам'ятники, знаки Зодіаку, тварин, людей у натуралістичному, класичному стилі. Різносторонній митець пише казки, створює ілюстрації до них та книжок інших авторів, став автором першого мультфільму про Коломию.

Роботи О. Лобурака знаходяться у приватних колекціях України, та за її межами. Він брав участь у колективних виставках в Коломиї та Міжнародній виставці мініатюр у Торонто, здійснював персональні виставки у багатьох містах України, є членом спілки художників «Коло-Ми-Я» та Спілки народних майстрів «Журавка».[38]

Краса рідного краю ніколи не перестає надихати. Так вважає і палкий її шанувальник, коломийський живописець, учасник всеукраїнських виставок, симпозіумів та пленерів, член НСХУ, організатор пленерів «Бартка» – Яцурак Микола Васильович. Художник народився 1977 р. у с. Великий Ключів, що на Коломийщині. В сім'ї, яка не була близькою до мистецтва, лише юний митець захоплювався малюванням, яке згодом переросло у справу його життя. Навчаючись у художній школі ім. Я. Пстрака, поштовх у формуванні художньої манери художника здійснило враження від побаченого мольберта з олійною роботою, яку митець пам'ятає до сьогодні. Після служби в Українській армії, навчався у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на філософсько-теологічному факультеті. Опісля, в Національному університеті «Острозька академія» здобув ступінь магістра за спеціальністю філософія. Надалі здобув мистецьку освіту в Інституті мистецтв ПНУ ім. В. Стефаника за спеціальністю «Образотворче мистецтво». На даний момент художник мешкає та працює у Коломиї. Свій творчий шлях художник поєднав з педагогічною діяльністю, а саме викладанням живопису і рисунку у Коломийській дитячій художній школі ім. Я. Пстрака.

Впливовими постатями у формуванні художнього стилю М. Яцурака стали такі художники як М. Пимоненко, О. Мурашко, В. Лобода та Б. Макаренко. Юному митцю поталанило бути учнем видатного художника, голови чернівецької національної спілки художників І. Холоменюка, який залишив слід у формотворчому етапі індивідуальної манери митця. Також він захоплюється творчістю сучасників С. Хміль та В. Сандюка.

М. Яцурак творить у реалістичному стилі, який виконує в імпресіоністичній манері. Використання мазків надає його роботам мерехтіння та динамічності, що органічно поєднуються зі статичною композицією пейзажів та натюрмортів. Автор використовує акрил, однак зазвичай пише картини олійною фарбою. У процесі написання картини художнику імпонує техніка імпрематури для отримання цікавих ефектів, він працює за методом дедукції: від закладення загальних мас до уточнення мазками. Також митець пише в академічному стилі, який застосовує у іконописі. Ще одним творчим засобом вираження є абстракція, за допомогою якої митець має змогу передавати внутрішні переживання та емоції. Автор картин практикує нестандартну техніку писання, яка полягає в особливому художньому інвентарі. Альтернативною мастихіну та пензля стала бартка, якою художник написав пейзаж.

Палітра кольорових вирішень художника складається з яскравих, контрастних кольорів. У своїх картинах, особливо натюрмортах, митець часто використовує теплі глибокі кольори, що надають їм затишку. У залежності від природних умов, пленерні роботи набувають різної активності як у кольорі, так і у виконанні. Для вираження багатоплановості пейзажів використовує контрастні колірні гами, за допомогою яких роботи виходять найбільш збалансованими. Попри дотримання реалістичної манери писання, художник обирає багатше кольорове вирішення, ніж у реальності, майстерне виконання якого створює гармонійний, збалансований живописний ефект.

Творчий доробок митця налічує значну кількість живописних полотен. Чільне місце серед них посідають гірські мальовничі краєвиди, квіткові та побутові натюрморти. Також однією із тем творчих вподобань художника є

святкові та побутові сцени з життя селян. Створена ними добра та затишна атмосфера являється ще одним натхненним джерелом митця. Також у творчому житті митця присутній канонічно виконаний іконопис для церков, громади та картини на релігійну тематику. Особливість цих робіт також полягає у використанні автором інших стилів та технік.

Відповідно до жанрових вподобань художника, він є активним учасником пленерів. Це надає його творчості унікальності, адже картини написані під відкритим небом, несуть у собі особливий природний дух, глибину та яскравість. Безпосередня взаємодія з природою, надає митцю особливої емоційної піднесеності, що передається у картинах. Пленерні роботи художник рідко закінчує в майстерні, боячися втратити емоційний стан зворотнього зв'язку з натурою. [31, с. 56], (рис. 3.1.37 – 3.1.40)

Картини М. Яцурака у яких зображуються люди та сцени з їхнього життя є атмосферними, наповненими культурою і народними традиціями. Вони гармонійно поєднуються з тематикою гірських пейзажів художника і часто зображуються на їх фоні. Через свої роботи художник передає красу та простоту взаємодії людини та природи з оспівуванням української культури.

Поєднання створених природою краєвидів та фактурних живописних мазків, роблять картини М. Яцурака щирими та атмосферними. Вони знаходять відлуння в серцях глядачів, адже несуть спокій та радість, які по-своєму лікують та гріють душу.

Розглянувши творчість художників Коломийщини кінця XX століття і до наших днів, можемо відзначити, що сучасний живопис цього локального осередку відзначається стильовою та тематичною різноманітністю. На його теренах з пошаною ставляться до народного мистецтва, різнобарвність та пишність якого постає у нових концепціях та прикрашає ідеї важливих тем сьогодення. Тут митці оспівують тему релігії, традицій, краси людського тіла та природи, розкривають філософські міркування. Стильовий спектр охоплює широке коло напрямків від динамічної експресії, абстракції до статичного реалізму. Синтез художніх новацій зі здобутками традиційної творчості

українців відкриває новий рівень трактування етномистецької традиції. Творчі пошуки художників сягають першоджерел, що впливає на процеси самовизначення та ідентифікації.

3.2. Тематична та стильова характеристика графіки регіону

Сучасне мистецтво графіки є малопоширеним на території Коломийщини, однак має декілька яскравих представників, що майстерно відтворюють графічні роботи у різноманітних темах та техніках. Попри великі надбання у живописі чи скульптурі, автентичну творчість митців допомагає ширше розкрити графіка, що надає їх творчості нового художнього звучання.

Яскравим прикладом цього постає постать В. Андрушка, однією з творчих граней якого є графіка, представляє оригінальне трактування його внутрішнього світу. Автор працює у графіці довгий час, регулярно та у різних тематиках. У ній зберігаються творча манера митця, ідеї, неординарний хід думок та їх подача.

Тематична кольорова графіка «На вулиці театральній» зображує дівчину з лілією на фоні архітектурного об'єкту. Робота виконана у теплих пастельних тонах та притаманній Андрушку стилізації образів з естетичним деталізованим наповненням. (рис. 3.2.1)

Серія робіт «BaRoCK- JAZZ-RoCK» своєю назвою відображає мистецькі уподобання митця та джерело натхнення даної теми. Ними стали архітектура бароко, а також джазова музика та рок, під звучання яких творилися майже всі роботи. Колекція створювалася упродовж 2010 – 2011 рр. та налічує 31 графічну роботу. Вона несе імпровізаційний абстрактний характер, автор часто писав її зранку та із заплющеними очима. В утворених силуетах автор вбачав певні фігури та образи, які корегував, наповнював деталями та кольором. Засобами вираження виступили лінії, різного виду та величини геометричні фігури та колір. Колірна гама графіки перегукується зі живописною, в якій переважають основні чисті кольори, рідше похідні. У графічних роботах автор

використовував один або два кольори. Малював аквареллю, олівцем та ручкою. (рис. 3.2.2 – 3.2.3)

Графікою художника оформлена значна кількість поезій, серед яких є власна збірка поезій «Прогноз погоди». У ній постає інша графіка, лінійна, вільна, чорно-біла, із глибоким сенсом та образами. Наповнена гармонійними деталями у вигляді спіралей, хрестоподібних фігур, написами. Роботи створені на сакральну тематику і тему людей та їх відносин. Стилiзовані образи людей у деталізовано-абстрактному вимірі перегукуються із композиційною ідеєю живопису митця. Притаманне у живописі використання яблук, тварин-символів (риби, птахи, барани), геометричних фігур-символів надає роботам особливого трактування та підкреслює авторську манеру художника. (рис. 3.2.4, 3.2.5)

Стриманий академічний стиль, характерний живописній творчості художника М. Семеняка, надає особливого шарму і його графічним роботам. У творчому житті митця, графіка посіла особливе місце завдяки участі у польсько-українському пленері, що відбувся на історичних місцях Поділля. Там художник відкрив для себе інтерес до зображення історичної архітектури.

Твори художника є результатом синтезу реалістичних композицій та графічної педантичності. Для створення картин, митець, ретельно спостерігає творчий об'єкт та створює його докладний нарис олівцем. Надалі переносить з чернетки на тонований папір, картон та пропрацьовує пастою або олівцем. За допомогою вибілення деяких елементів картини на тонованому папері, твір набуває контрастності. Технічними інструментами М. Семеняка у графіці виступають лінійна побудова, графічне відтворення повітряної перспективи за допомогою інтенсивності та різновиду штрихування. За потреби, митець інколи змінює композицію, домальовуючи людей чи тварин. Якщо загалом графіку трактують як стилізоване та узагальнене відображення дійсності, то графіка пана Миколи з ніжністю відтворює повітряність багатопланового зображення та ретельну точність.

Більшість сюжетів митець присвячує архітектурі та природі. У своїх роботах художник зображує старі вулички австрійського періоду, дерев'яні

церкви, мури, кам'яні храми, затишні міські та сільські дворики. Не зважаючи на стандартний набір об'єктів для картин на природню тематику, автор композиційно-естетично поєднує на папері: дерева, ялинки, галявини, водойми та гори. Також серед картин присутні класичні натюрморти. До оформлення графічних робіт митець відноситься не менш відповідально, ніж до живописних. До кожної з них є індивідуально підібрана рамка та паспорту. Зустрічаються також диптихи, де дві роботи оформлені разом. (рис. 3.2.6 – 3.2.8)

Графічні роботи М. Семеняка хоч і ретельно прописані, проте зберігають композиційну рівновагу та природну повітряність.

М. Ясінський має чималий досвід у галузі книжкової графіки, де ілюстраціями зазвичай виступають живописні твори. Попри наявність лише декількох графічних робіт, проявляється особистий підхід митця у цій сфері. Подібно до живопису, мистецтво графіки у виконанні Ясінського характеризується відданістю народній тематиці, певними стилістичними ознаками архаїки та акцентуванням рукотворності графічної роботи. Присутня стильова спорідненість живописних та графічних образів.

Ілюстрація 1991 р. до поезії І. Малковича зображує модерністичну стилізацію гуцульської та покутської народної спадщини. Засвоєння народної культури та розуміння принципів декоративізму в народному мистецтві дозволили художнику посилити динаміку композицій своїх творів. У чорно-білій роботі гармонійно закомпоновані чоловіча та жіноча постаті, хрест, стилізовані птах та риба. Робота виконана чорною тушшю. [34], (рис. 3.2.9)

Художник є автором дизайну книги І. Малковича «Вірші» (1992 р.). У порівнянні з попередньою ілюстрацією, ця робота виконана у більш традиційному стилі. Можна зазначити, що у пошуку формально-стилістичних ідей митець надихався фігуративними та орнаментальними розписами традиційної гуцульської кераміки, яка має свій унікальний декор та колорит. Надавши характерного кольорового вирішення та тематичних сцен, були створені ілюстрації у жанрі гуцульсько-покутських кахлів.

Оформлення книги І. Ярошенко «Тритони життя» (1997 р.) характеризується модерністичним виконанням. Релігійна тематика в авторській графічній стилізації образів має схожість з роботами написаними на склі. Нестандартне композиційне вирішення, авторська манера виконання, гармонійна взаємодія чорних та білих площин надає роботі самобутності та оригінального вигляду. (рис. 3.2.10)

Видатним представником графічного мистецтва Коломийщини є Роман Кочержук. Народився 1957 р. у м. Надвірна, де закінчив середню школу. Потім навчався у Львівському будівельному технікумі та пройшов службу в армії. Опісля, продовжив навчання на архітектурному факультеті Львівського політехнічного інституту. Серед інших предметів там були й заняття з живопису та рисунку. Тож, хоча пан Роман не є професійним художником, він пройшов у цьому ВУЗі добру школу образотворчого мистецтва. Працював завідувачем відділу чернівецького Музею народної архітектури та побуту впродовж п'яти років. З 1990 р. живе та працює у Коломії. У цей період займається виробами з дерева як приватний підприємець, а як графік бере участь у виставках і фестивалях Коломії та інших міст.

Хоч Кочержук не є корінним коломиянином, проте проживаючи в місті понад 30 років, саме Коломії присвячує більшість своїх графічних робіт. Роботи автора є у багатьох приватних колекціях, а також слугують чудовим доповненням інтер'єру в багатьох установах міста. Є зразки, які використалися для ілюстрації друкованих видань, зокрема, виданому до 770-річчя першої писемної згадки про місто, альбому «Коломия». Також у рамках культурологічного проєкту «Коломия у світі мистецтва», з цієї ж нагоди, випущено комплект листівок з графічними роботами Кочержука.

Значною подією у творчому житті графіка стала персональна виставка «Коломия у графіці Романа Кочержука», експонована в 2011 р. у Музеї історії міста. Вона стала першим представленням робіт автора для коломиян і гостей міста, де налічувалося 60 графічних зображень старовинних будівель міста. Художні праці графік виконав упродовж 2008-2010 рр. на замовлення адвоката

Михайла Петріва. Саме з його колекції і були представлені роботи митця. [41], (рис. 3.2.11, 3.2.12)

У графіці Кочержук гармонійно зобразив велич австрійського аристократизму давньої архітектури та сучасні вирішення архітектурних об'єктів, що утворюють особливу атмосферу та затишок коломийських вулиць. Графіка автора знайомить глядача зі знаковими для міста будівлями. У колекції майстерно виконаних графічних зображень будівель, чільне місце займають культові споруди Коломиї, такі як найстарша дерев'яна церква Благовіщення Української Православної Церкви. Не менш важливими є графічні роботи автора із зображенням сучасних культових споруд міста, які побудовані в часи незалежності України. [45]

У композиційному вирішенні, графічні роботи зазвичай розташовані посередині. Не дописуючи краї роботи, автор акцентує увагу на архітектурних об'єктах. Зберігається рівновага активних площин із вільними. Працює тушшю, інколи використовує місцеву тонову підкладку для глибини зображення. Зазвичай графік використовує паралельний штрих, для контрасту – перехресний.

Графіка Р. Кочержука хронологічно відображує архітектурні стилі забудови міста. У ній зафіксовані стилі сецесії, віденський ренесанс, радянське проектування, функціоналізм та ін. Творчий вклад графіка є вагомим для історії та культурного життя Коломиї.

Значне місце у плеяді коломийських митців гідно посів Зінець Сергій Іванович (1958-2007 рр.). Видатний майстер скульптури та графіки народився на Львівщині. Зростав у сім'ї без мистецького нахилу. У 1962 р. родина митця переїхала до Коломиї, де С. Зінець почав освітній шлях у СШ №3. Зінець захоплювався спортом і паралельно навчався в художній студії Л. Мельника, де перед ним постав доленосний вибір. Обравши творчий шлях, продовжив навчався у Київській республіканській художній школі ім. Т. Шевченка, після – поступив на факультет моделювання одягу Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва. 1990-ті стали періодом активної

виставкової діяльності, митець представляв свою творчість на персональних виставках, брав участь у скульптурних пленерах, художніх виставках, всеукраїнських та міжнародних симпозіумах скульптури. Він був членом Національної спілки художників України та Коломийської асоціації мистців. Твори митця зберігаються у музеях, українських та іноземних приватних колекціях. [29, с. 18]

Попри визнання митця як скульптора та графіка, у його творчому житті задіювалися й інші сфери мистецтва. Відповідно до здобутої спеціальності, Зінець був компетентним у моделюванні, кройні та пошитті одягу, що у період важкої фінансової ситуації у країні, допомогло втримати фінансову стабільність. Також митець працював сценографом, оформивши цілу низку вистав Коломийського обласного драмтеатру. Має немалий досвід з оформлення книг коломийських літераторів та композиторів. Митець побував у ролі реставратора, займався оновленням і розписом ікон та орнаментальних декоративних композицій. Також С. Зінець долучався до розпису костелів та церков. У творчій скарбниці митця є присутні декілька живописних картин: олійний портрет, тематичні роботи та акварельні пейзажі. Серія теплих пастельних робіт зображує інтимність тіл, самотню стилізацію форм людського тіла («Одна», «Еротичне», «Ранок»).

Вагоме місце у творчості С. Зінця посідала ілюстративна та станкова графіка (офорти, аплікації, лінорити). Графік був відданим своїй справі та вимогливим до результату, тому декілька разів міг переробляти ліногравюру, наполегливо шукаючи потрібний формат та колір. У колекції графічних творів автора містяться різноманітні види та теми графіки, стилі виконання, техніки та кольорові вирішення. У стилізованих та абстрактних роботах графік часто застосовував геометричні фігури, такі як квадрат і коло. Зображені у творах тварини виступають символами, частіше зустрічаються риби та птахи, також павук став яскравим метафоричним елементом роботи. Графічні роботи митця базуються на декількох сюжетних лініях.

Особливе місце займає сакральна тематика, в якій митець проявив своє модерністичне бачення та уявлення духовного світу багатьма графічними мовами. Твори на релігійну тематику різняться між собою, зображують різну активність стилізації, колірне та тематичне виконання. Однією з найвиразніших є серія біблійних оповідей і «Тайна вечеря», що виконані простою, лаконічною мовою з використанням мінімальних зображальних засобів. Головними формотворчими критеріями стали максимальна узагальненість, виразний силует та знаковість форм. Однак це не завадило надати роботам вишуканого естетичного вигляду та глибини обраної теми. Вони представляють гармонійну статичну композицію, в якій застосовується загальна або часткова симетрія та чорно-біле вирішення зі золотими елементами. (рис. 3.2.13)

Тема людських емоцій, відносин та почуттів пронизана глибокою чуттєвістю та роздумами. У серії динамічних контрастних робіт, графік розкрив образи грецької міфології. Цікавим фактом є те, що створюючи роботу у певному виді мистецтва, автор міг надихнутися нею та повторити її в іншому. Зображені С. Зінцем визначні архітектурні пам'ятки Коломиї та церкви постають у різних видах графіки, що наділяє їх різними характерами. Близькою до творчості митця була тема материнства та батьківства. (рис. 3.2.14 – 3.2.16)

Стилістиці графічних робіт Р. Захарчука є характерною, притаманна для скульптури, пластичність. Грамотне володіння знаннями про анатомічний склад тіла людини, надає образам людей та частинам їхнього тіла естетичного конструктивного вигляду у творах митця. Даного ефекту допомагає досягнути брусок вугілля, яким виконується графіка. Активно прописані контури фігур надають їм контрасту та виразності. Теми графічних робіт перегукуються з темами скульптурної творчості автора. У тематичній роботі про материнство, автор передає настрій матері та дитини та фіксує їх гармонійні положення. Поєднує вугілля зі сангіною, що робить роботу цікавішою. У триптиху «Нескорені» 2014 р. зображені динамічні пози чоловічого тіла, де через тему краси людського тіла розкриваються емоції, внутрішній стан та закладена ідея твору. Робота «Протистояння» 2014 р. створена у статичній композиції та

спокої тіл, де одночасно присутня напруга та безконтактне змагання. (рис. 3.2.17 – 3.2.18)

Графічне мистецтво Коломийщини представлене декількома талановитими митцями-універсалами. У їх творчості сформувалася власна, індивідуальна система художньо-виражальних засобів і прийомів у трактуванні сюжетних ліній. Попри різномайття задіяних тем, частою натурою графічних робіт стає архітектура Коломиї, що стає наче окремим жанром графіків даної місцевості.

3.3. Станкова та монументальна скульптура міста

Коломийщина стала місцем народження визначних скульптурних творів. Вулиці, площі та парки регіону прикрашають витончені тематичні скульптури, тоді як станкові – набувають нових форм та ідей або ж сповідують гармонійний академізм. Скульптурні роботи місцевих митців вражають емоційною виразністю, відображаючи історичний, культурний та духовний спадок даної місцевості.

Яскравим представником скульптурного мистецтва Коломийщини та за її межами є Василь Андрушко. Це митець, який прагне новизни та перебуває у постійних пошуках, що постає одним з координуючих аспектів його творчості. Особливого значення у творчому житті автор надає саме скульптурі, вона є найближчою до психотипу митця, з нахилом до рацію. У станковій скульптурі проявляється віддалення від традицій столярного ремесла та різьблення, що відкриває шлях до небуденності мислення, цікавих формальних вирішень та яскравого вираження індивідуальної манери.

Андрушко є автором і співавтором численних монументальних робіт. Однією з них є проєктування пам'ятника І. Франку в Коломиї, створений у реалістичному стилі. (рис. 3.3.1)

Сформований сюжетний склад на основі якого формується творча діяльність автора, функціонує у різних творчих сферах митця. У пластичному вимірі біблійні образи, герої давногрекої міфології, стосунки чоловіка та жінки,

архепитні образи-символи, жінка-спокусниця або ж прародителька набувають нової художньої виразності. [35]

У композиційному вирішенні його робіт переважають прості зрозумілі форми, які постають у вишуканих пропорціях та естетичному зіставленні основних геометричних мас. Митець володіє фігуративною мовою та абстракцією, вільно поєднуючи та чергуючи їх у своїх роботах. Як у живописі та графіці, дерев'яна пластика базується на геометричних формах. На основі цього, манеру та стиль роботи В. Андрушка можна порівнювати з творчістю абстракціоністів, кубістів чи конструктивістів. [29, с. 18]

Скульптури автора характеризуються використанням різних технік та нестандартних матеріалів. Митець має досвід у роботі з шамотом, різними видами деревини, фігури яких часто доповнені різноманітними елементами: металічними сферами, дротами, тканиною та ін. У деяких роботах митець використав неглибоке різблення, яке виявляє, підкреслює природні властивості і красу матеріалу. При потребі автор майстерно доповнює декоративну пластику кольором, затоновуючи потрібні йому деталі конструкції. Гармонійно підібране кольорове вирішення скульптур, підкреслює їх ідею та естетичне значення. Попри лаконічне застосовування виражальних засобів, твори митця вражають глядачів широким діапазоном емоційно-асоціативного впливу та оригінальним трактуванням обраної теми. [24; 25], (рис. 3.3.2 – 3.3.4)

Об'ємно-просторова пластика скульптора активно та природно взаємодіє з навколишнім простором. Притаманні їй монументальні риси гармонійно вписують її у архітектурне середовище.

С. Зінець є також талановитим представником сучасного скульптурного мистецтва Коломийщини. Його творча спадщина збагачує культурні та духовні надбання цього регіону. Роботи скульптора є інтерпретацією важливих для суспільства думок у художніх образах.

Митець захоплювався багатогранністю світу мистецтва, однак перші невеличкі станкові форми зробили скульптуру справою його життя.

Впливовими для пластичної мови, тематики робіт та вибору матеріалів автора стали європейська культура, національна спадщина, духовне та інформаційне середовище. С. Зінець став учасником багатьох скульптурних пленерів України. Завдяки роботі у творчих групах, митець вправлявся у роботі з різними матеріалами: каменем, деревом, шамотом.

В історії сучасного образотворчого мистецтва Зінець залишив цікаві твори станкової, монументальної та садово-паркової скульптури. Паркові скульптури, які були виконані автором під час симпозіумів, встановлені в Коломиї та Івано-Франківську. Для реалізації монументальних робіт митець використовував вапняк та пісковик. Станкова пластика здебільшого різьбилася в дереві, також виливалася у шамоті та гіпсі, ліпилася з глини. У деяких роботах скульптор використав мідний дріт, який став вдалим доповненням дерев'яних композицій. («Сакральне» 1996 р.), («Двобій» 1997 р.) (рис. 3.3.6) Кольорове вирішення монументальних скульптур залишалося природним, у кольорі використаних матеріалів. Станкові скульптури, виконані у дереві та теракоті, митець часто залишав у сталому вигляді, а деяким дерев'яним та гіпсовим – надавав білих, чорних та коричневих кольорів. [48], (рис. 3.3.7, 3.3.8)

Похідним заняттям скульптора було професійне виготовлення та реставрація ліпних декоративних елементів, якими оздоблені фасади коломийських будівель, церков та костелів. Створена митцем меморіальна дошка І. Озаркевичу, оздобрює фасад Коломийського драмтеатру.

Починаючи з другої половини 1980-х, інтерес до архаїки став новою тенденцією у скульптурі. У різноманітті її художнього досвіду скульптор по-новому відкривав для себе виразність робочих матеріалів. На межі тисячоліть С. Зінець створює одні зі своїх найвідоміших робіт «Білий янгол» (1999 р.), «Говерла» (2000 р.), «Волинський князь» (2001 р.) та «Воскресіння» (2004 р.). (рис.3.3.5) У скульптурі «Говерла» автор лаконічно подав узагальнені реалістичні форми у метафоричному контексті, сюжетна лінія якого постає з давньої міфології. Образ-метафора поєднав міф і реальність, трансформуючись у образ жінки-захисниці. Основа скульптури створена у вигляді а-силуету, що

посилило метафоричну висоту жінки-говерли. Даний ефект також підкреслює м'яко виконана хмара, розміщена посередині силуету, що показує символізує поділ на земне та небесне. Нижня фризова частина закомпонована жанровими сценками місцевих краян, схожими на гуцульсько-покутські кахлі.

Щодо стильових вподобань митця, чільне місце посідала висока класика. Однак до кола творчих зацікавлень митця, окрім академічного стилю, належав постійний пошук нових засобів самовираження. У роботі над сучасними концептуальними проєктами, автор міг експериментувати у скульптурній пластиці. Скульптору імпонував мінімалізм, що дозволило сконцентрувати увагу на відчуттях ідеї, абстрагуючись від звичних образів.

Сюжети скульптурних робіт С.Зінця перегукуються з графічними. Тут також можна виділити сакральну тематику, протистояння добра і зла та загальні уявлення даної теми. Ще одною важливою сюжетною лінією є природа людських стосунків, що викликає у глядача емоційний зв'язок та певну ідентифікацію. Розкриваючи дану тему, митець передає пошук гармонії, боротьбу внутрішніх суперечностей, а також взаємодію людини з навколишнім середовищем. З особливим теплом та гармонією автор розкриває тему батьківства та материнства.

Загалом митцю притаманне статичне композиційне вирішення та цілісність робіт. Проте манера їх виконання чергується прямими або перехрещеними тендітними видовженими силуетами зі згрупованими плавними формами. Скульптури характеризуються композиційною виваженістю та виразністю, де попри емоційний внутрішній стан, фігури транслують статику зупиненої миті. Майстерне володіння формотворчими засобами дало скульптору змогу створити інтерпретовані реалістичні образи, або ж повністю сконцентровані на чуттєвсприйняття скульптури. Він надавав образам нових сенсів і відтінків, що виходили за межі звичного сприйняття.

Роботи Сергія Зінця вирізняються вишуканою естетикою та глибоким змістом. Скульптор зумів передати складні філософські ідеї через прості, але в той же час глибокі візуальні форми. Роботи скульптора є не просто фізичними

образами, а виступають потужними символічними та емоційними конструкціями. Вони відкривають перед глядачем нові горизонти для роздумів і стають нагадуванням про важливе.

Р. Захарчук є представником реалістичного напрямку у скульптурі. Його творчий доробок складає значна кількість пам'ятників, меморіальних скульптур та скульптурних композицій.

Сюжети християнських образів, національної історії, портретна тематика та ландшафтна пластика однозначно збільшують сюжетний діапазон митця. Однак справжнє творче натхнення він бачить безпосереднього у зображенні людини, як універсального мистецького об'єкта. У своїх роботах автор намагається передати емоційність, психологізм, чуттєвість, таїнство буквальної тілесності, як єдиної істинної теми мистецтва скульптури. В одухотворених обличчях чоловіків, знаменитих і пересічних, у ніжних силуетах жінок, у шляхетних жестах ангелів та строгих обрисах святих – всюди розповідається про повноту життя людей і не тільки. [44]

Художник володіє основними принципами монументальної пластики. Його скульптури виразні за силуетом та цільні, сповнені духовної сили персонажів і внутрішнього драматизму. Основний доробок скульптурних робіт автора припадає на більш зрілий період його творчості, хоча власний стиль художника проглядається ще в ранніх творах.

Творчі роботи Р. Захарчука оздоблюють архітектуру Коломиї. Вулиці та заклади міста доповнені вартісними монументальними та сакральнимискульптурами автора. Однією із перших робіт автора є «Ангели», встановлені біля джерела, пам'ятник борцям за незалежність України; пам'ятник владиці Миколі Сімкайлубіля Катедрального собору Преображення Христового в Коломиї; пам'ятний знак Книзі та ін. Скульптура «Різдво» прикрашає приміщення музею писанкового розпису, а біля музейного скверу розташована композиція «Початок», створена на симпозіумі скульпторів-каменярів. Скульптури автора, якими вшановано визначних українців та важливі віхи нашої історії, знаходяться не лише в Коломиї. Зокрема, у Києві знаходиться

створена митцем скульптура українського письменника Андрія Малишка.[23; 58], (рис. 3.3.10 – 3.3.13)

Р. Захарчук займається створенням скульптурних портретів. Серед них скульптури Героїв України Дмитра Павличка та Василя Ткачука, Президента України Віктора Ющенка, відомого співака Назарія Яремчука.

Можна сказати, що скульптура Коломийщини ХХІ століття відкриває нові форми, техніки та ідеї пластичного мистецтва. Характеризується різноманітністю стилів та тем. Цедозволяє майстрам експериментувати з новими підходами до формотворення та вираження художніх концепцій. В цьому контексті можна побачити гармонійне поєднання абстрактних форм з академічними канонами, а також синтез модерністичних поглядів з народними традиціями.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеного дослідження щодо сучасного розвитку образотворчого мистецтва на Коломийщині, можна зробити наступні висновки:

В процесі дослідження встановлено, що розвиток мистецтва на території Коломийщини має давню історію. В XIX – поч. XX ст. тут інтенсивно розвивалося народне мистецтво. З початку XIX ст. Коломия стає одним з найвпливовіших гончарських центрів. Розвитку тут також набуло деревообробництво, зокрема виготовлення меблів. Важливим напрямком народної культури регіону було ткацтво, зокрема виготовлення сорочок, сіраків, килимів та ін.

На традиціях декоративно-ужиткового мистецтва поступово зароджується професійна художня освіта. Наприкінці XIX століття в Коломії виникають перші мистецько-ремісничі школи у галузях кераміки, художнього деревообробництва, а в XX столітті відкриваються перші художні школи. Однією з перших професійних шкіл, дотичною до розвитку художньої освіти регіону була гончарна школа, учні якої у свій час прославили Коломию на численних виставках Європи та світу. Вагоме місце у житті краю займала також школа дерев'яного промислу. Школа випустила в світ десятки талановитих майстрів, малярів, скульпторів та архітекторів. Серед відомих випускників школи Василь Петрук – художник, Йосип Левицький – скульптор, маляр, графік, Петро Григорійчук – скульптор, живописець і портретист.

Важливим освітнім та мистецьким центром кінця XIX – першої третини XX століття була Коломийська гімназія. Тут викладав рисунок професор та художник В. Крицінський. Майбутніми видатними художниками, яких він навчав малярству були Ярослав Пстрак та Василь Петрук. У 1890-х роках у гімназії викладав маляр Микола Левицький, близький родич Ярослава Пстрака, який теж був одним із перших учителів майбутнього художника.

У 1974 році засновано Коломийську дитячу художню школу. Одним із найвідоміших у західному регіоні України Коломийський є педагогічний

коледж. Його викладачами були відомі художники і педагоги, члени спілки художників України Мирослав Ясінський, Василь Андрушко, член спілки дизайнерів України Михайло Білоус.

У ХХ ст на Коломийщині працювали визначні художники, зокрема *Нестор Кисілевський, Михайло Черешньовський, Ярослав Пстрак, Василь Петрук, Юліян Крайківський.*

В процесі дослідження встановлено, що на Коломийщині активно розвивалося сучасне образотворче мистецтво, зокрема живопис, графіка та скульптура.

Сучасну образотворчість Коломийщини майстерно представляє неординарний художник-універсаліст – Василь Андрушко. Його картини-формули пропонують глядачам розшифрувати вкладене митцем послання. З цього огляду, його творчість можна трактувати як мистецькі ребуси, де автор висуває образотворче мистецтво на вищий інтелектуально-філософський рівень. Творчий стиль художника базується на авангардному світогляді. В. Андрушко творить неканонічні релігійно-сакральні композиції, головним героєм постає козак-бандурист Мамай, образ якого ліг в основу ряду, частину творчої колекції становлять абстрактні картини, в яких художник закладає різноманітні сюжети. Частим об'єктом картин є оголена натура, яку можна розглядати, як окрему сюжетну лінію.

На теренах Коломийщини творить представник академічної класики живопису, один із найкращих пейзажистів даного осередку – Микола Семеняк. Невеликі картини автора розкривають красу буденності життя та вражають ювелірно виконаною роботою. Митець детально промальовує пелюстки та листя тендітних рослин. Так само тонко передає настрій вибагливого гілля дерев та кремезних гір.

Близькою духом до даного осередку є творча постать маляра Мирослава Ясінського. Митець знайшов себе у народному примітивізмі, де весь творчий запал та переживання вилились у традиційно-новаторські образи з потужною енергетикою. У своїх роботах автор інколи застосовує засоби гротеску та

гумору. Роботам Ясінського притаманні барокові мотиви. У творчості Мирослава Ясінського переплітаються декілька сюжетних ліній, а саме: духовно-сакральна, військово-політична, також митець полюбляє зображати красу жіночого тіла.

Знаною в Коломиї та за її межами є родина художників *Лобураків*, різножанрова творчість яких наповнена любов'ю до народного мистецтва Гуцульщини та Покуття. Левова частка живописних творів Я. Лобурака в особливій манері передають різноманітну стилістику та традиції гуцульського краю, народних вборів. Самобутні, яскраві полотна поєднують жовті, сині та червоні барви, сповнені дієвості, вогню та веселощів.

М. Яцурак творить у реалістичному стилі живопису, який виконує в імпресіоністичній манері. Використання мазків надає його роботам мерехтіння та динамічності, що органічно поєднуються зі статичною композицією пейзажів та натюрмортів. Автор використовує акрил, однак зазвичай пише картини олійною фарбою. У процесі написання картини художнику імпонує техніка імпрематури для отримання цікавих ефектів, він працює за методом дедукції: від закладення загальних мас до уточнення мазками. Також митець пише в академічному стилі, який застосовує у іконописі.

Графіка постає однією з творчих граней митця В. Андрушка та представляє оригінальне трактування його внутрішнього світу. Автор займається нею довгий час, регулярно, у різних тематиках.

М. Ясінський має чималий досвід у галузі книжкової графіки, де ілюстраціями зазвичай виступають живописні твори. Попри наявність лише декількох графічних робіт, проявляється особистий підхід митця у цій сфері. Подібно до живопису, мистецтво графіки у виконанні Ясінського характеризується відданістю народній тематиці, певними стилістичними ознаками архаїки та акцентуванням рукотворності графічної роботи. Присутня стильова спорідненість живописних та графічних образів.

Видатним представником графічного мистецтва Коломийщини є Роман Кочержук. Його графіка хронологічно відображує архітектурні стилі забудови міста.

Значне місце у плеяді коломийських митців гідно посів Зінець Сергій Іванович. У колекції графічних творів автора містяться різноманітні види та теми графіки, стилі виконання, техніки та кольорові вирішення. У стилізованих та абстрактних роботах графік часто застосовував геометричні фігури, такі як квадрат і коло.

Визначним представником скульптурного мистецтва Коломийщини та за її межами є Василь Андрушко. У станковій скульптурі це проявляється віддаленням від традицій столярного ремесла та різьблення, що відкриває шлях до небуденності мислення, цікавих формальних вирішень та яскравого вираження індивідуальної манери. Андрушко є автором і співавтором численних монументальних робіт. Однією з них є проєктування пам'ятника І. Франку в Коломиї, створений у реалістичному стилі.

Скульптурні роботи С.Зінця є інтерпретацією важливих для суспільства думок у художніх образах. Митець захоплювався багатогранністю світу мистецтва, однак перші невеличкі станкові форми зробили скульптуру справою його життя. Впливовими для пластичної мови, тематики робіт та вибору матеріалів автора стали європейська культура, національна спадщина, духовне та інформаційне середовище.

Р. Захарчук є представником реалістичного напрямку у скульптурі. Його творчий доробок складає значна кількість пам'ятників, меморіальних скульптур та скульптурних композицій. Сюжети християнських образів, національної історії, портретна тематика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автобіографічні спогади митця Ярослава Лукавецького. Рукопис. З особистого архіву О.Лукавецького (сина митця). Снятин, 1988. 35 с.
2. Андрійшин С. Гончарі, Різьбярі і маляри. Вісник Коломиї. Ч. 45 (239). 22 травня 1992 р. С. 4.
3. Антонович Є., Лукань В., Шпільчак В. Мистецтво і митці Прикарпаття (матеріали на допомогу вчителям образотворчого мистецтва і художньої праці). Івано-Франківськ, 1990. 50с.
4. Арсак М. Королева живопису родом з Коломиї.URL: <http://surl.li/xhodtw>(дата звернення: 20.10.2024)
5. Арсенич П. Юліан Крайківський як художник. Мистецтво і традиційна культура українського зарубіжжя: Мат. наук. конф. Івано-Франківськ, 10–12 листопада 1992. Львів, 1996. С.12
6. Баран Р, Олійник Н. Гончарні археологічні знахідки Коломийщини. Науковий вісник Національного музею історії України. Ч. 4. С.346-360. URL: <http://surl.li/tnitca>(дата звернення: 25.10.2024).
7. Баран Р, Олійник Н. Коломийська гончарна школа. URL: <http://surl.li/ektprz>(дата звернення: 25.10.2024).
8. Баран Р, Олійник Н. Її покликання – створювати красу. URL: <http://surl.li/waxgdi>(дата звернення: 14. 09. 2024)
9. Біль М. Життя та творчість Івана Кейвана//Народознавчі зошити, № 6 (120), 2014. URL: <http://surl.li/nrftzr>(дата звернення: 17.10.2024)
10. Бойчук Б. Народне декоративне мистецтво Покуття XIX-XX століття (Історія. Типологія. Художні особливості): Дис. канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2000. 160 с.
11. Бойчук В. По той бік сокровеного Мирослава Ясінського. Музейний простір. 15 лютого 2016. URL: <http://prostir.museum/ua/post/36602> (дата звернення : 27.09.2024).
12. Василь Петрук. Розсіялась пам'ять світами. Коломия: Растр-7, 2018. 161 с.

13. Васильчук М. Силуети: Коломисьзнавчі тексти. Коломия: Вік, 2006. 304 с.
14. Волошин Л. Ярослав Лукавецький: Малярство. Рисунки. Сценографія. Львів – Івано-Франківськ: ЗУКЦ, 2008. 124 с.
15. Волошин Л. Драматична історія портрета Митрополита Андрея Шептицького роботи Нестора Кисілевського. URL: <http://surl.li/ttnsvj>Гнатюк М. Школа деревного промислу в Коломий. Галичина. Часопис. №3. Івано-Франківськ, 1999. С.172-178.
16. Грабовецький В. Історія Коломий з найдавніших часів до початку XX століття. Ч І. Коломия: Вік, 1996. 175 с.
17. Грабовецький М. Краса у штрихах та лініях: художник Микола Семеняк презентував у Косові виставку графіки. URL: <http://surl.li/jbvuqs>Грушевська М. Її картин висока музика життя. Вільний голос. Коломия, 6 липня 2012 р. С. 9.
18. Гуцульський календар 2018. Гуцульщина.Специвуск 23. Чернівці, ТОВ «ДрукАрт», 2018. 15 с.
19. З Коломиєю в серці: Творчість художників у поштовій листівці / Упоряд. В. Ковтун, С. Полегенький; автор текстів М. Васильчук. Коломия: Вік, 2005. 164 с.
20. Історія міст і сіл УРСР в 26 томах. Івано-Франківська область. Київ: Інститут історії Ак.Наук УРСР, 1971. 639с.
21. Каталог робіт «7 чудесних писанок» симпозіум скульпторів. Коломия, 2012 р.
22. Каталог виставки «Дерев'яна пластика» (автори текстів В. Андрушко, О. Голубець. 34 с.
23. Каталог «Василь Андрушко. Пластика». 45 с.
24. Кейван І. З молодих літ. Над Прутом у лузі. Коломия в спогадах / За ред. Зиновія Книша. Видання Комітету Покутян Срібна Сурма". Торонто, 1962. 431с.
25. Кейван І. Образотворчі мистці Коломийщини. Коломия й Коломийщина: Збірник споминів і статей про недавнє минуле. Філадельфія: Видання

- комітету коломиян, 1988. С. 231-268. URL: <https://kolomyia.org/histpub/historypub66.htm>(дата звернення: 26.10.2024).
26. Ковтун В., Монолатій І. Коломия з минулого до сьогодення. [Серія «Українське мистецтво у старій листівці. В. 4. Коломия: Вік, 2005. 156 с.
 27. Коломийська Асоціація Мистців (КАМ). Книга-альбом [Серія «Мистецька Коломия»]. Коломия, 2015. 89 с.
 28. Коломия – визначний центр покутського гончарства. Мистецтвознавство. Львів: СКІМ, 1999. С. 93-102.
 29. Коломия. 7 див міста предивного. Фотоальбом. Київ: Логос, 2018. 120 с.
 30. Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини : Альбом / Авт. упоряд. О.А. Кратюк. Київ: Мистецтво, 1991. 208с.
 31. Кочержук М. Українська державна гімназія в Коломиї 1892-1944 [Серія «Коломийська бібліотека». В. 8]. Коломия: Вік, 2011. 298 с.
 32. Максимлюк І. Проблема традиції у творчості художників-графіків Івано-Франківщини. Вісник Львівської національної академії мистецтв.URL: <http://surl.li/kaikhSМаксимлюк.pdf> (дата звернення 10.11.2024)
 33. Малащук А. Людина, яка осідлала час. Вільний голос. 2008. Квітень.С. 2.
 34. Мирослав Ясінський. Малярство [Культурологічний проект «Коломия у світі мистецтва». Випуск 4].
 35. Нагірний В. Недавні історії давнього міста [Серія «Коломийська бібліотека». В. 10]. Коломия: Вік, 2011. 232 с.
 36. Никорович І. Спіраль Фібоначчі художника Лобурака, або як у Коломиї оселився кіт Гудзик. URL: <http://surl.li/cmbmdf>(дата звернення 16.10.2024).
 37. Олійник О. В. Народне ткацтво Покуття: традиція і сучасність. Народознавчі зошити. 2017. № 2 (134). С. 251-274. URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2017-2/3.pdf>(дата звернення: 29.10.2024).
 38. Певний Б. Михайло Черешньовський. Ретроспективна виставка. Нью-Йорк:Український музей, 1991. URL: <http://surl.li/gmbjsa> (дата звернення: 08.11.2024).

39. Петрів М. Коломия у графіці Романа Кочержука. URL: <http://surl.li/ipwnij>(дата звернення: 08.10.2024).
40. Покуття. Історико-етнографічний нарис. Львів: Манускрипт-Львів, 2010. 456 с.
41. Реабілітовані історією. Івано-Франківська область: у 5 томах. Т. 2: Місто Івано-Франківськ, Богородчанський, Верховинський, Надвірнянський райони /Упорядник Л. Вадзарук. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. 648 с.
42. Роман Захарчук. Скульптура. Культурологічний проект «Коломия у світі мистецтва». Випуск 8. 34 с.
43. Роман Кочержук. Графіка. Культурологічний проект «Коломия у світі мистецтва». Випуск 6. Коломия: Вік, 2011. 48 с.
44. Святослав Гординський. Великодні мотиви. Комплект з 12 листівок. Культурологічний проект «Коломия у світі мистецтва». Випуск 1. Коломия: Вік, 2007.12 с.
45. Святослав Гординський. Гуцульські мотиви. *Культурологічний проект «Коломия у світі мистецтва»*. Випуск 2. С. 34-38
46. Сергій Зінець. Скульптура, графіка. Комплект з 12 листівок. Культурологічний проект «Коломия у світі мистецтва». Випуск 7. Коломия: Вік, 2011. 12 с.
47. Синишин Л. Розвиток осередків художньо-промислової освіти Галичини в кінці XIX століття. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. № 4 (68). 2017. С. 215-225. URL: <http://surl.li/tglgsb>(дата звернення: 25.10.2024).
48. Скрипка Т. Михайло Черешньовський: штрихи до портрета. URL:<http://surl.li/xwlrjs>(дата звернення: 08.11.2024).
49. Творчі особистості Західної України. Василь Петрук (1886 – 1968) / Ред.-упор. Б. Ткачук. Коломия: Вік, 2004. 45 с.
50. Творчі особистості Західної України. Ярослав Пстрак (1878—1916). *Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім.*

Й. Кобринського. Коломия: ВАТ «Коломийська друкарня ім.. Шухевича», 2003. С. 22-28

51. Творчість художників у поштовій листівці / Упоряд. В. Ковтун, С. Полегенький; передмова М. Васильчука. [Серія «Українське мистецтво у старій листівці. В. 1]. Коломия: Вік, 2003. 116 с.
52. Туркавський М. Етнографічна виставка Покуття в Коломії. Коломия: Народний дім, 2004. 40 с. / Переклад з польської А. Ємчук ; вступна стаття М. Васильчука.
53. Федорук О., Фіголь М. Радість і смуток Ярослава Пстрака. Повість про художника. Львів, 1977. 120 с.
54. Фіголь М. Яролав Пстрак. Київ: Мистецтво, 1966. 68 с.
55. Чмелик І. В. Художнє життя та мистецький процес Івано-Франківщини кінця XIX – XX століття: Дис... канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2006. 205 с.
56. Ясінська О. Скульптура Романа Захарчука – у листівках. URL: <http://surl.li/ekrkzr>(дата звернення 20.10.2024)

ДОДАТКИ

Рис. 2.1.1. Автор невідомий, миски, свічник. Глина, розпис, полива.
м. Коломия, кінець XVIII ст.

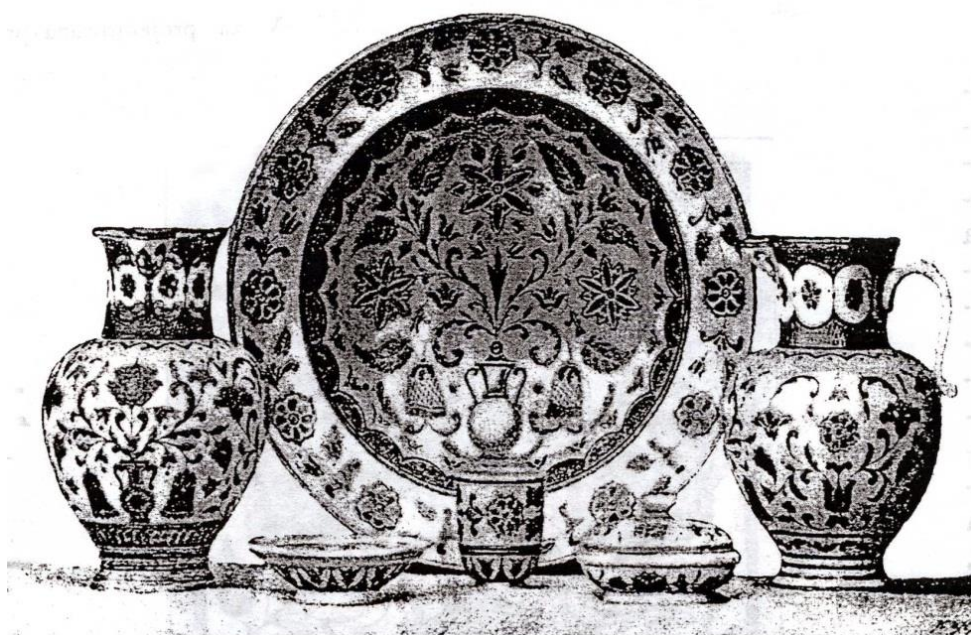

Рис. 2.1.2. Набір керамічного посуду
виконаний за проектом В. Крицінського, 1889 р.

Рис. 2.1.3. Ровенчук М. таріль. Дерево, інкрустація. Печеніжин, 1980 р.

Рис. 2.1.4. Антонюк І. верета. Вовна, бавовна, перебірне ткання.
с. Корнич 1986 р.

Рис. 2.2.1. Викладачі та учні Коломийської гончарної школи, 1891 р.

Рис. 2.2.2. Вазі і свічник, виконані учнями гончарної школи під керівництвом Крицінського В.

Рис. 2.2.3. Державна школа деревного промислу в Коломійі, 1941-1942 рр.

Рис. 2.2.4. Коломийська гімназія ім. Михайла Грушевського

Рис. 2.2.5. Художня студія Лукавецького Я. в Коломії, 1936 р.

Рис. 2.2.6. Мельник Л., керівник художньої студії у Коломії

Рис. 2.2.7. Викладачі художньої школи ім. Пстрака Я., 2024 р.

Рис. 2.2.8. Учні та викладачі на подвір'ї художньої школи ім. Пстрака Я.,
2024 р.

Рис. 2.2.9. Викладачі відділення образотворчого мистецтва Коломийського педагогічного фахового коледжу, 2021 р.

Рис. 2.2.10. Студенти та викладачі відділення образотворчого мистецтва, 2023 р.

Рис. 2.3.1. Кисілевський Н. «Митрополит Андрей Шептицький»,
гіпс. 1937 р.

Рис. 2.3.2. М. Черешньовський
«Портрет дружини», бронза 1950 р.

Рис. 2.3.3. М. Черешньовський
«Мадонна сидяча із сплячим
дитятком», бронза 120 см. 1953 р.

Рис. 2.3.4. Пстрак Я. «Над потоком», полотно, олія. 1900-ті рр.

Рис. 2.3.5. Пстрак Я.
«Руська вулиця», картон, олія. 1913 р.

Рис. 2.3.6. Пстрак Я. «Щаслива мати»

Рис. 2.3.7. Петрук В. «Чотири хлопці – сміхованці», гризайль, 1909 р.

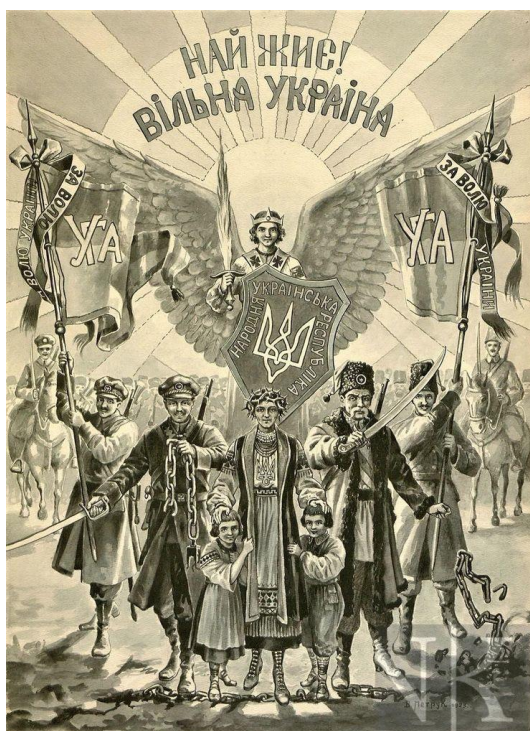

Рис. 2.3.8. Петрук В.
«Хай живе вільна Україна», 1923 р.

Рис. 2.3.9. Петрук В. «Жниця»,
1924 р.

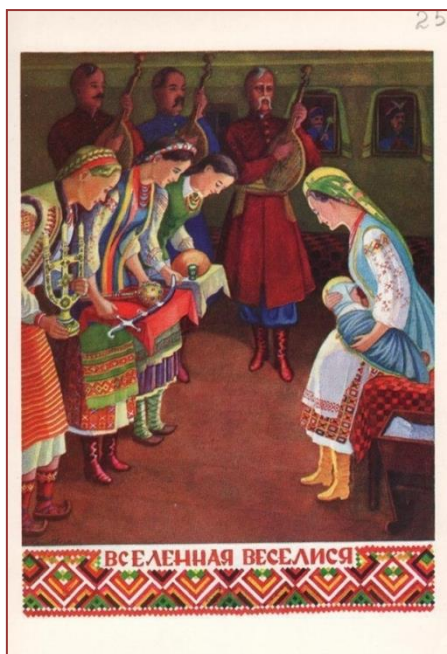

Рис. 2.3.10. Крайківський Ю. «Вселенная веселися»,
середина 1970-х рр.

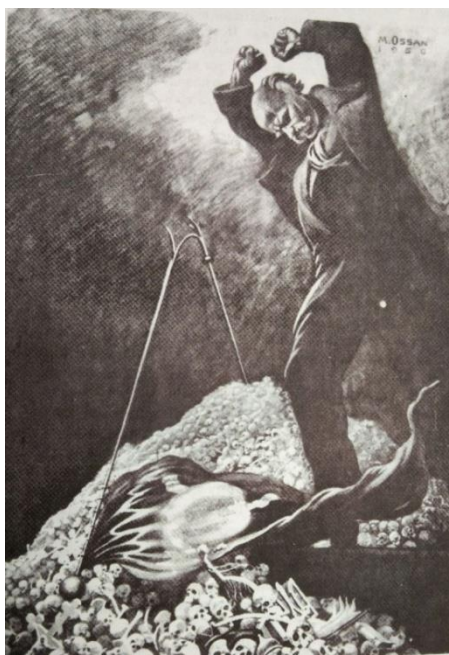

Рис. 2.3.11. Крайківський Ю. «УССР» (Шевченко
проклинає московський геноцид) темпера, 1950 р.

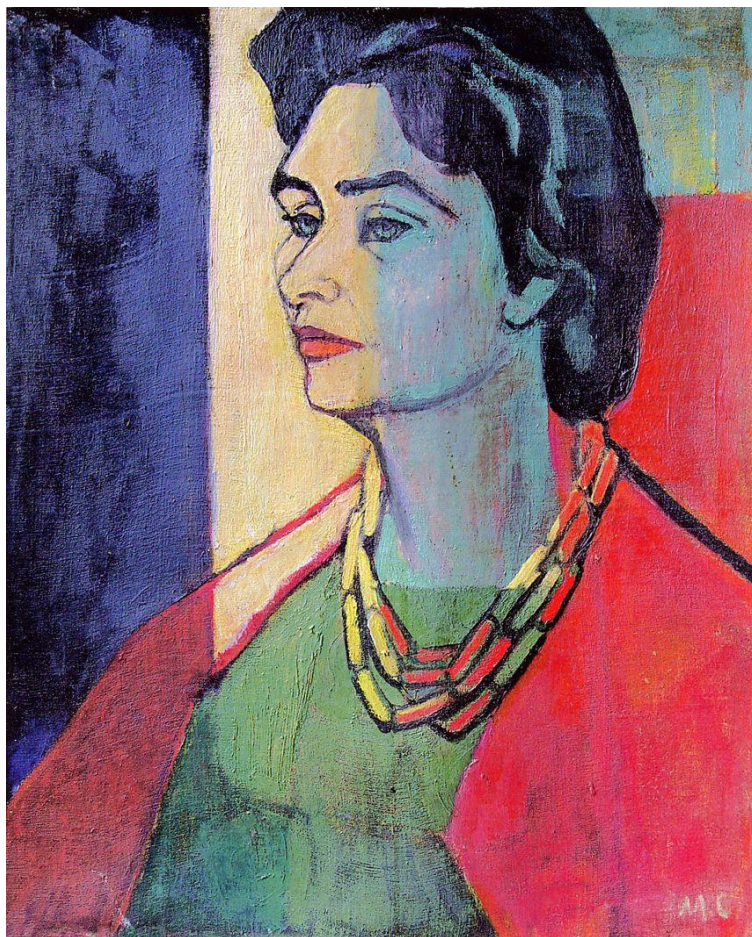

Рис. 2.3.12. Сельська М. «Віра», 1965 р.

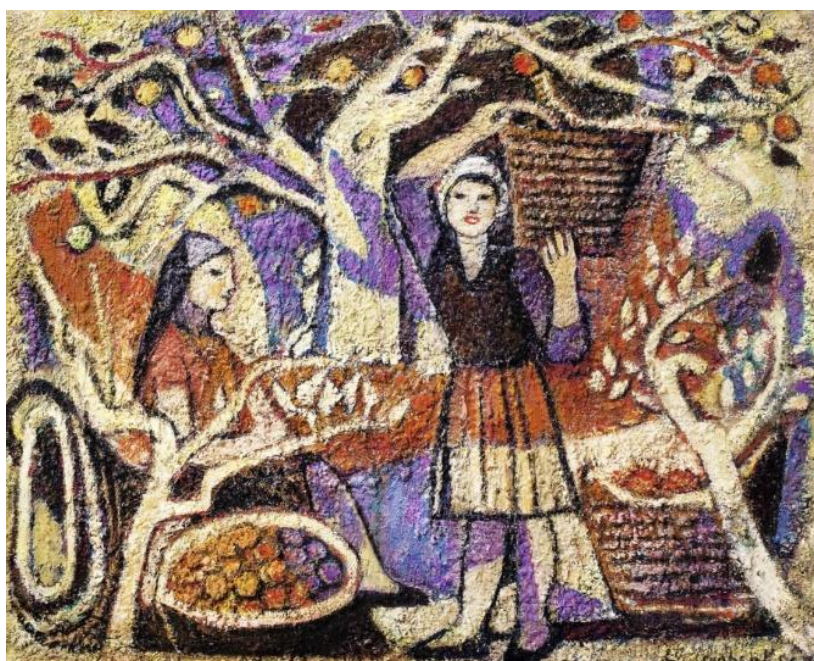

Рис. 2.3.13. Марія Сельська «Збір яблук», 1972 р.

Рис. 2.3.14. Гординський С. «Христос раждається», з 1902 р.

Рис. 2.3.15. Гординський С.
«Гуцульська дівчина»

Рис. 2.3.16. Гординський С.
«Гуцулія»

Рис. 2.3.17. Гординський С. «Ой на воді на Йордані...»

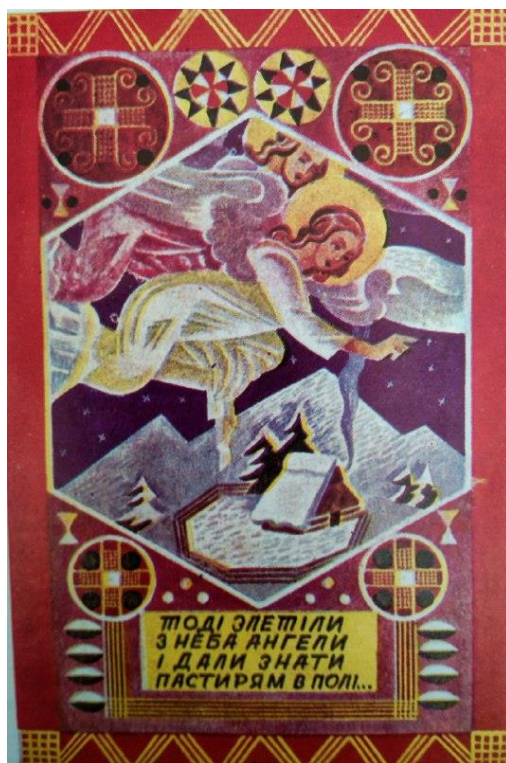

Рис. 2.3.18. Гординський С. «Тоді злетіли з неба Ангели...»

Рис. 2.3.19. Лукавецький Я. «Богдан Хмельницький», папір, вугілля. 1929 р.

Рис. 2.3.20. Лукавецький Я. «Дружина у вікні», полотно, олія. 1934 р.

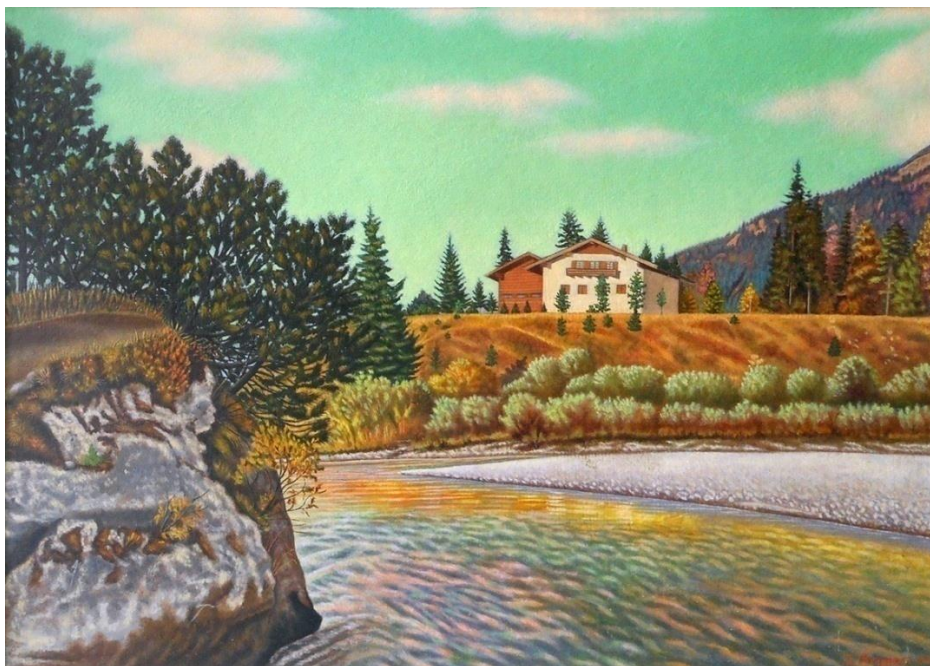

Рис. 2.3.21. Кейван І. «Скеля на річці Ізар» темпера, 1947 р.

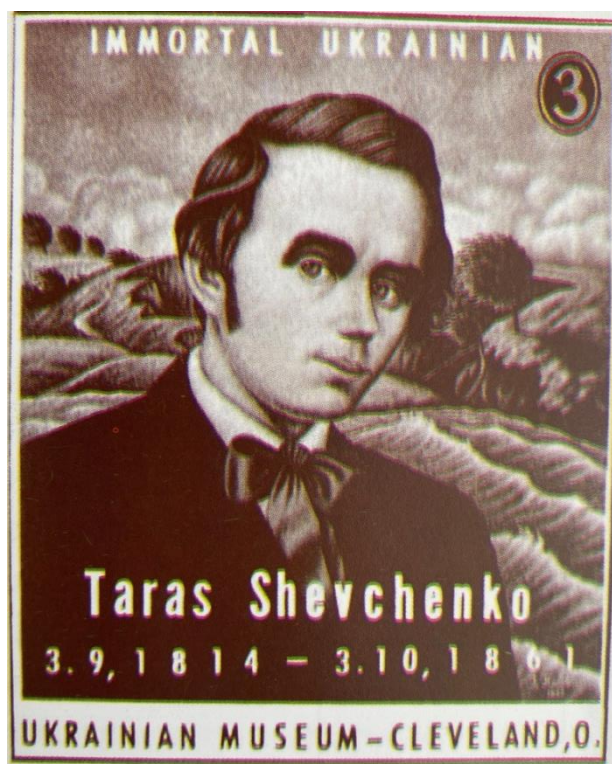

Рис. 2.3.22. Кейван І. «Тарас Шевченко», 1957 р.

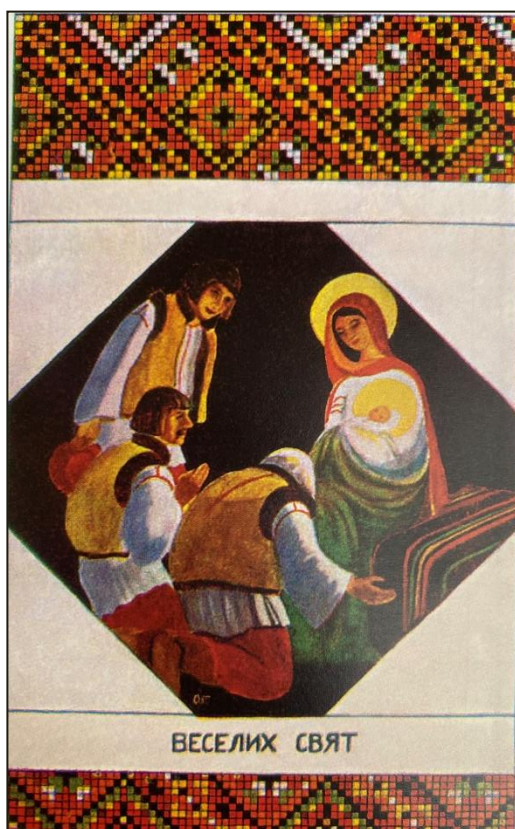

Рис. 2.3.23. Оксана Глинська (Кічура) «З Різдвом Христовим!», 1930-ті рр.

Рис. 2.3.24. Оксана Глинська (Кічура) «Христос Воскрес!»

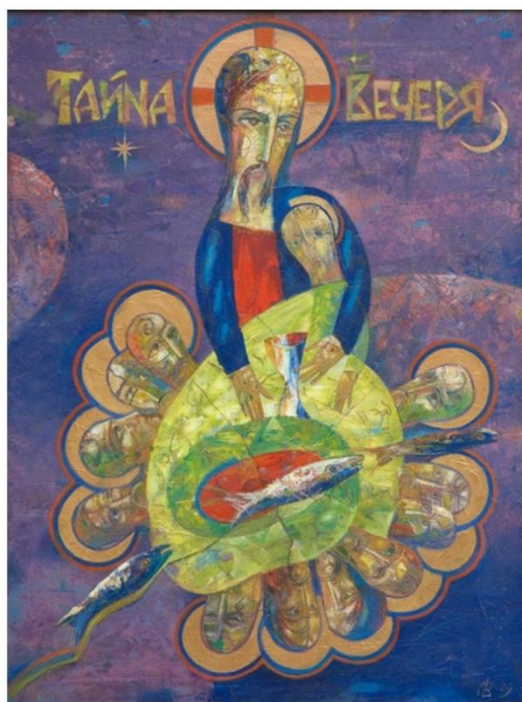

Рис. 3.1.1. Андрушко В. «Тайна вечера», полотно, акрил. 2007 р.

Рис. 3.1.2. Андрушко В.
«Богородиця», дерево, левкас.
2010 р.

Рис. 3.1.3. Андрушко В. «Хустка
Вероніки»,полотно, акрил. 2012 р.

Рис. 3.1.4. Андрушко В. «Мамай, кінь та молодиця», полотно, акрил

Рис. 3.1.5. Андрушко В. «Мамай в раю», полотно, акрил. 2024 р.

Рис. 3.1.6. Андрушко В. «Птахи і кулька», колаж, акрил. 2021 р.

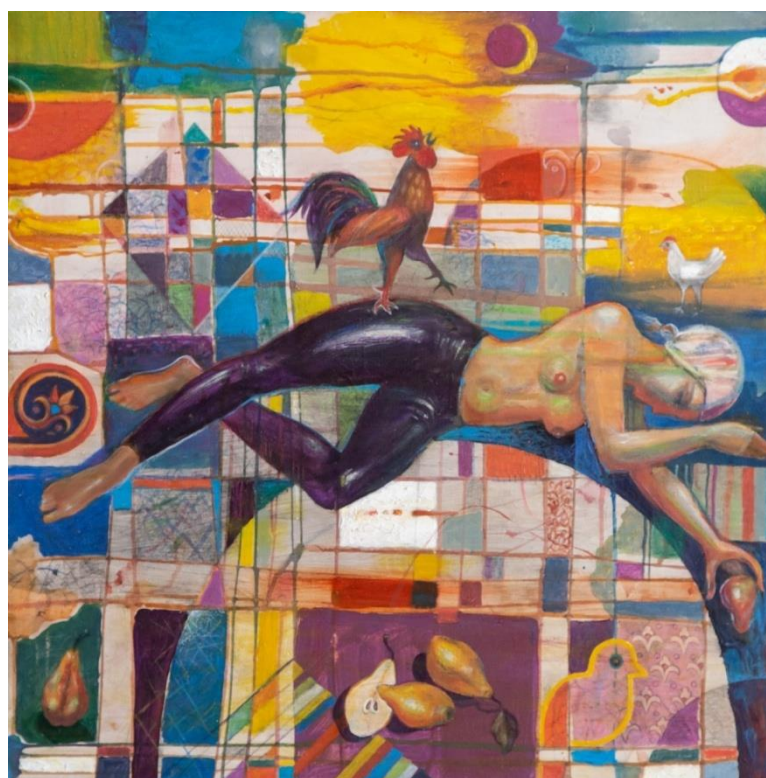

Рис. 3.1.7. Андрушко В. «З півнем і грушками», полотно, акрил. 2022 р.

Рис. 3.1.8. Семеняк М. «Будиночок в Слободі», картон, полотно, олія. 2014 р.

Рис. 3.1.9. Семеняк М. «Перевал» картон, полотно, олія. 2013 р.

Рис. 3.1.10. Семеняк М. «Згасає день», картон, полотно, олія. 2015 р.

Рис. 3.1.11. Семеняк М. «Осінь», картон, полотно, олія. 2015 р.

Рис. 3.1.12. Семеняк М. «Троянди», картон, полотно, олія. 2014 р.

Рис. 3.1.13. Ясінський М. «Будьмо уважні», полотно, олія. 2008 р.

Рис. 3.1.14. Ясінський М. «Погляди з вічності», диптих, колаж. 2022 р.

Рис. 3.1.15. Ясінський М. «Злосний гуцул», полотно, олія, колаж. 2022 р.

Рис. 3.1.16. Ясінський М. із серії «Згарди», полотно, олія, колаж. 2024 р.

Рис. 3.1.17. Захарчук Р. «Портрет владики Миколи Сімкайла», полотно, олія

Рис. 3.1.18. Захарчук Р. «Портрет посла України в Марокко Ігоря Довганюка»,
полотно, олія

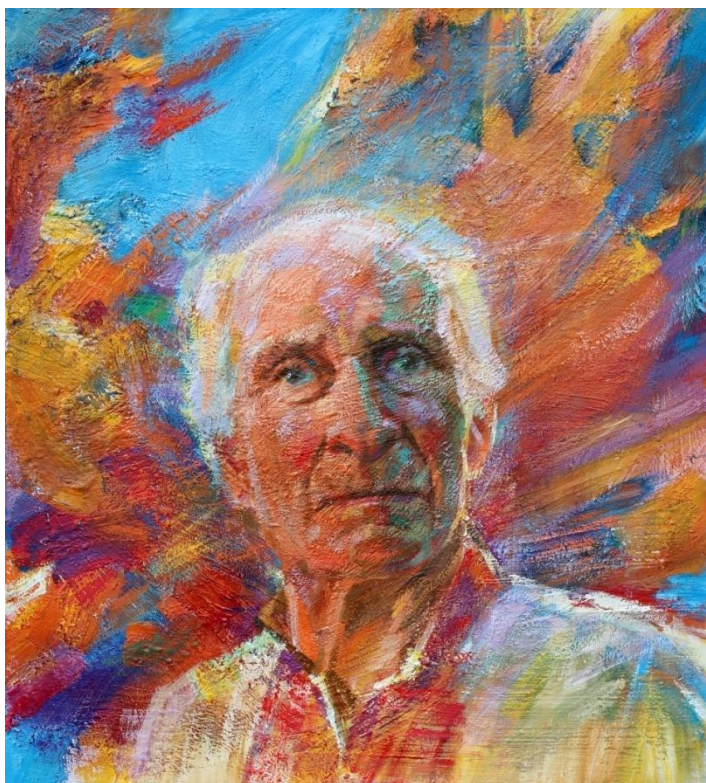

Рис. 3.1.19. Захарчук Р. «Портрет батька», полотно, олія. 2014 р.

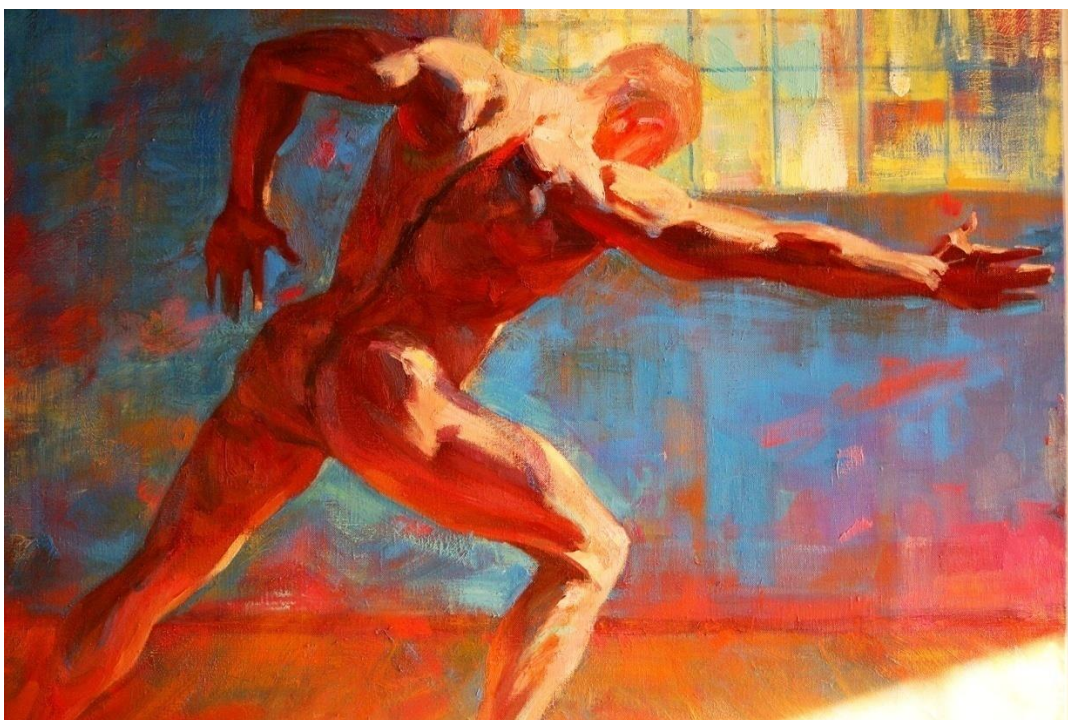

Рис. 3.1.20. Захарчук Р. «Гра зі світлом», полотно, олія. 2012 р.

Рис. 3.1.21. Захарчук Р. «Спалах весни», полотно, олія. 2023 р.

Рис. 3.1.22. Захарчук Р. «Маки», полотно, олія. 2011 р.

Рис. 3.1.23. Захарчук Р. «Різдво», полотно, олія. 2008 р.

Рис. 3.1.24. Захарчук Р. «Озеро», полотно, олія. 2011 р.

Рис. 3.1.25. Вінтоняк Г. «Місце під сонцем», полотно, олія. 2005 р.

Рис. 3.1.26. Вінтоняк Г. «Сон.» (Греко-католицька церква священномученика Йосафата), полотно, олія. 2011 р.

Рис. 3.1.27. Вінтоняк Г. «До кляштору», полотно, олія. 2012 р.

Рис. 3.1.28. Вінтоняк Г. «Коник», полотно, олія. 2012 р.

Рис. 3.1.29. Бартенев В. «Руїни фортечної стіни», полотно, олія. 2003 р.

Рис. 3.1.30. Бартенев В. «Старе місто», полотно, олія. 2004 р.

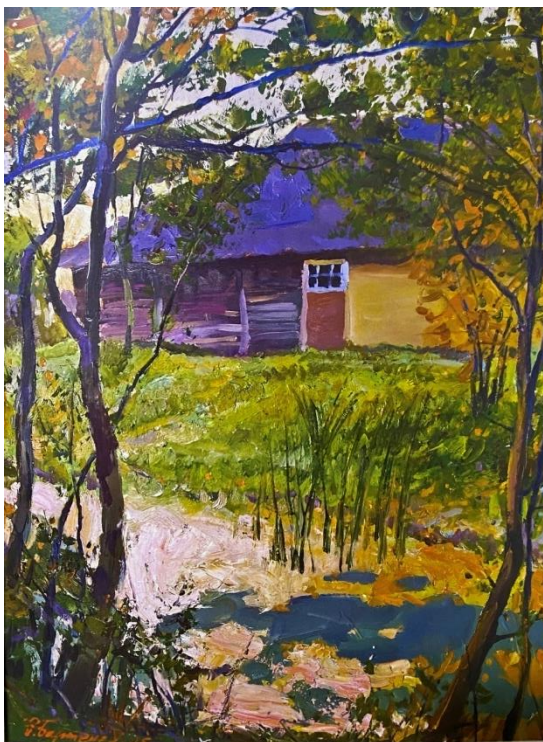

Рис. 3.1.31. Бартенєв В. «Етюд зі ставком», картон, олія. 2005 р.

Рис. 3.1.32. Бартенєв В. «Чугайстер – Дух Карпат», полотно, олія. 2004 р.

Рис. 3.1.33. Лобурак М. «Вертеп», полотно, акрил. 2023 р.

Рис. 3.1.34. Лобурак О. «Чулис'те куме?», полотно, акрил. 2023 р.

Рис. 3.1.35. Лобурак О. «Сирний коник», полотно, акрил. 2024 р.

Рис. 3.1.36. Лобурак О. «Аркан», полотно, олія. 2024 р.

Рис. 3.1.37. Яцурак М.. «Бузок», полотно, олія. 2019 р.

Рис. 3.1.38. Яцурак М. «Вечоріє», полотно, олія. 2023 р.

Рис. 3.1.39. Яцурак М. «Гриби», полотно, олія. 2024 р.

Рис. 3.1.40. Яцурак М.. «У Шепоті», полотно, олія. 2024 р.

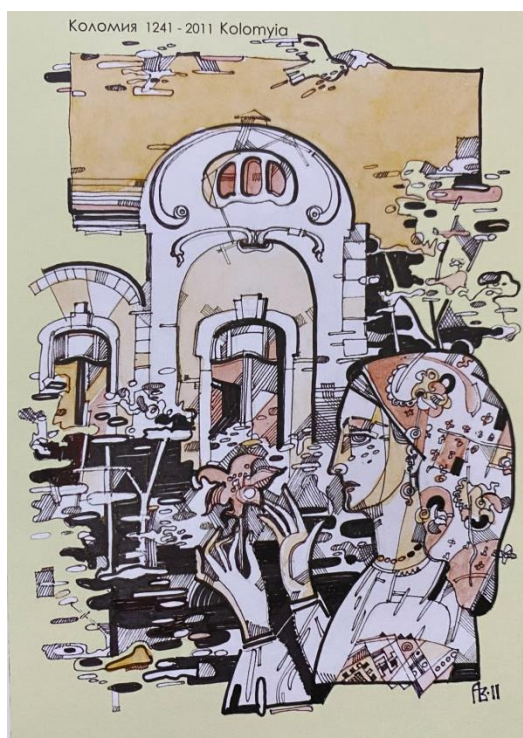

Рис. 3.2.1. Андрушко В. «Коломия. На вулиці театральній», папір, кольорова графіка. 2011 р.

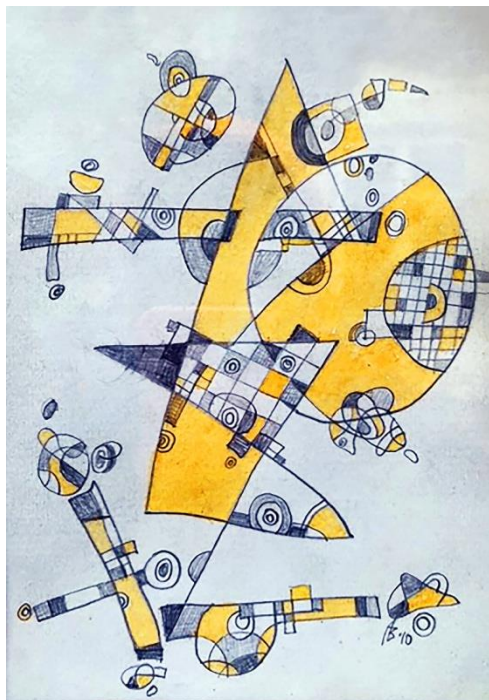

Рис. 3.2.2

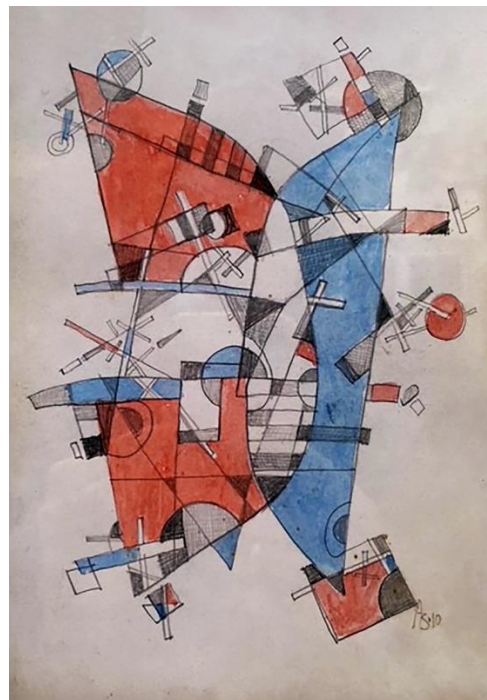

Рис. 3.2.3

Андрушко В. Із серії робіт «BaRock- JAZZ-RoCK»», папір, ручка, олівець, акварель. 2010 р.

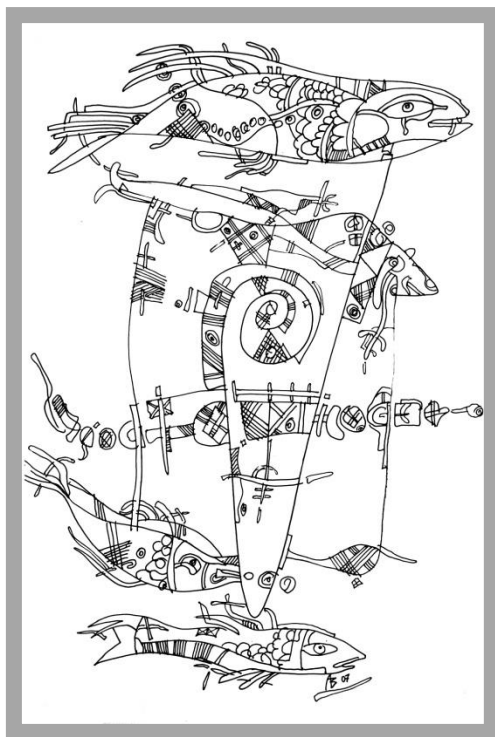

Рис. 3.2.4. Андрушко В. Ілюстрації збірки поезій «Прогноз погоди»,
папір, ручка, олівець. 2007 р.

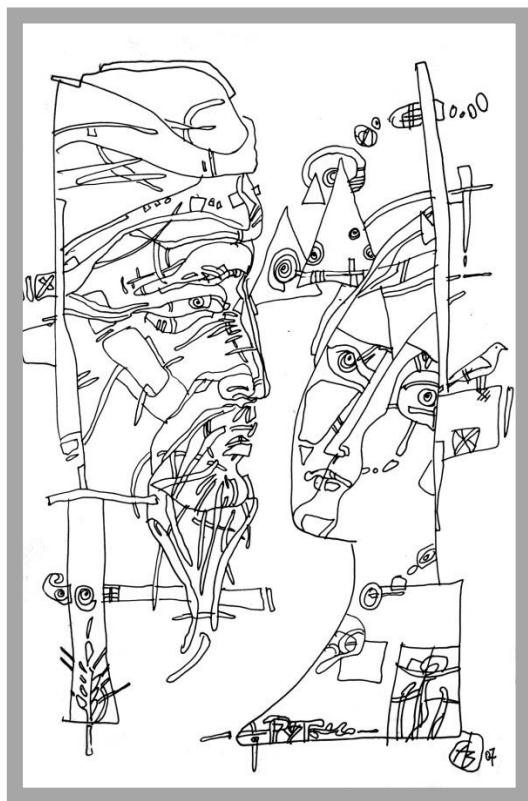

Рис. 3.2.5. Андрушко В. Ілюстрації збірки поезій «Прогноз погоди», папір,
ручка, олівець. 2007 р.

Рис. 3.2.6. Семеняк М. «Околиця парку», картон, паста. 2015 р.

Рис. 3.2.7. Семеняк М. «Сільські будні», картон, паста. 2019 р.

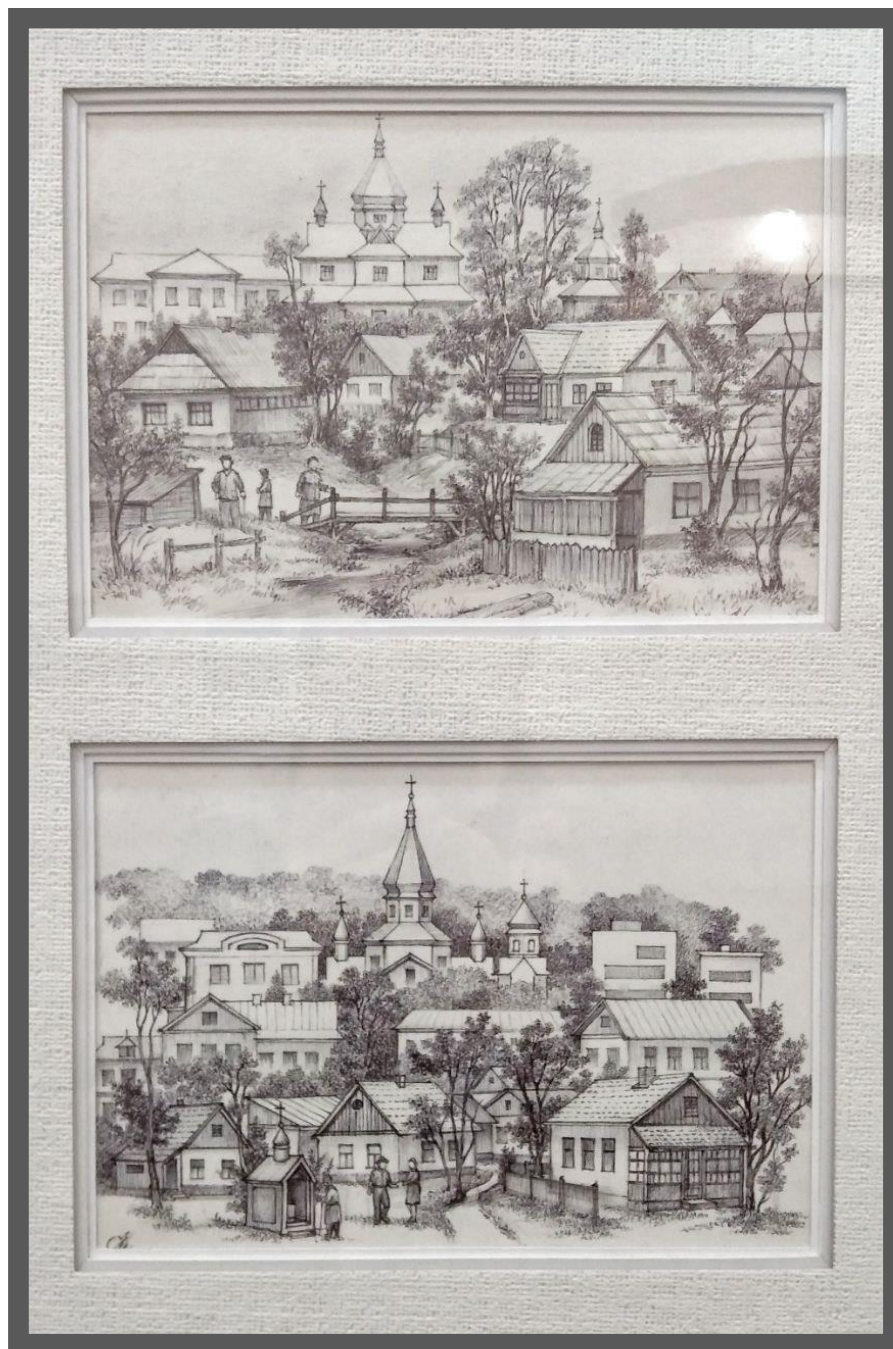

Рис. 3.2.8. Семеняк М. «Покутські села», картон, паста. 2021 р.

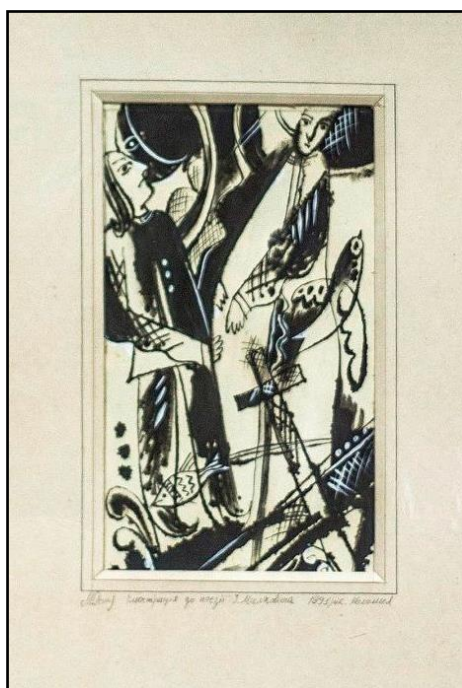

Рис. 3.2.9. Ясінський М. Ілюстрація до поезії Малковича І. 1991 р.

Рис. 3.2.10. Ясінський М. Ілюстрація до видання Ярошенко І. «Тритони долі». 1997 р.

Рис. 3.2.11. Кочержук Р. «Вулиця Театральна. Будинки № 21-25», картон, туш. 2010 р.

Рис. 3.2.12. Кочержук Р. «Коломия. Ратуша», картон, туш. 2010 р.

Рис. 3.2.13. Зінець С. Із серії «Біблійні оповіді», аплікація, туш, перо. 1994 р.

Рис. 3.2.14. Зінець С. «Поединок», ліногравюра. 1996 р.

Рис. 3.2.15. Зінець С. «Материнство» папір, монотипія, 1990 р.

Рис. 3.2.16. Зінець С. «Коломия, Благовіщенська церква», папір, перо. 1997 р.

Рис. 3.2.17. Захарчук Р. Триптих «Нескорені»,
папір, вугілля. 2014 р.

Рис. 3.2.18. Захарчук Р. «Материнство», папір, вугілля. 2014 р.

Рис. 3.3.1. Андрушко В. Пам'ятник Іванові Франку, бронза. 2012 р.

Рис. 3.2.2. Андрушко В. «Вічне яйце», вапняк. 2000 р.

Рис. 3.3.3. Андрушко В. «Розірване коло», дерево, метал. 1999 р.

Рис. 3.3.4. Андрушко В. «Зосереджена», шамот, дерево. 2003 р.

Рис. 3.3.5. Зінець С. «Говерла», вапняк. 2000 р.

Рис. 3.3.6. Зінець С. «Двобій», дерево, мідний дріт. 1997 р.

Рис. 3.3.7. Зінець С. «Мислитель»,
«Мислитель», гіпс. 1996 р.

Рис. 3.3.8. Зінець С.
«Плач», гіпс. 1994 р.

Рис. 3.3.9. Зінець С. «Чорний Ангел. Білий Ангел», дерево,
тонування. 1993 р.

Рис. 3.3.10. Захарчук Р. «Різдво», мармур. 2000 р.

Рис. 3.3.11. Захарчук Р. «Початок», пісковик. 2012 р.

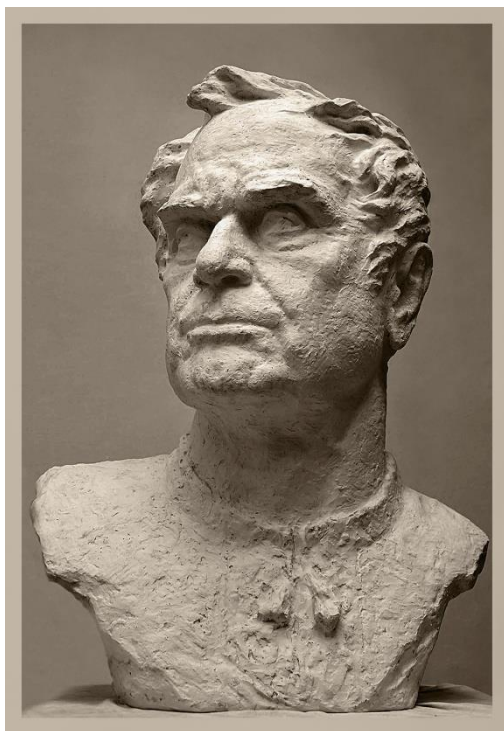

Рис. 3.3.12. Захарчук Р. Портрет Героя України письменника Петра Павлички

Рис. 3.3.13. Захарчук Р. Портрет Героя України Василя Ткачука, мармур